

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

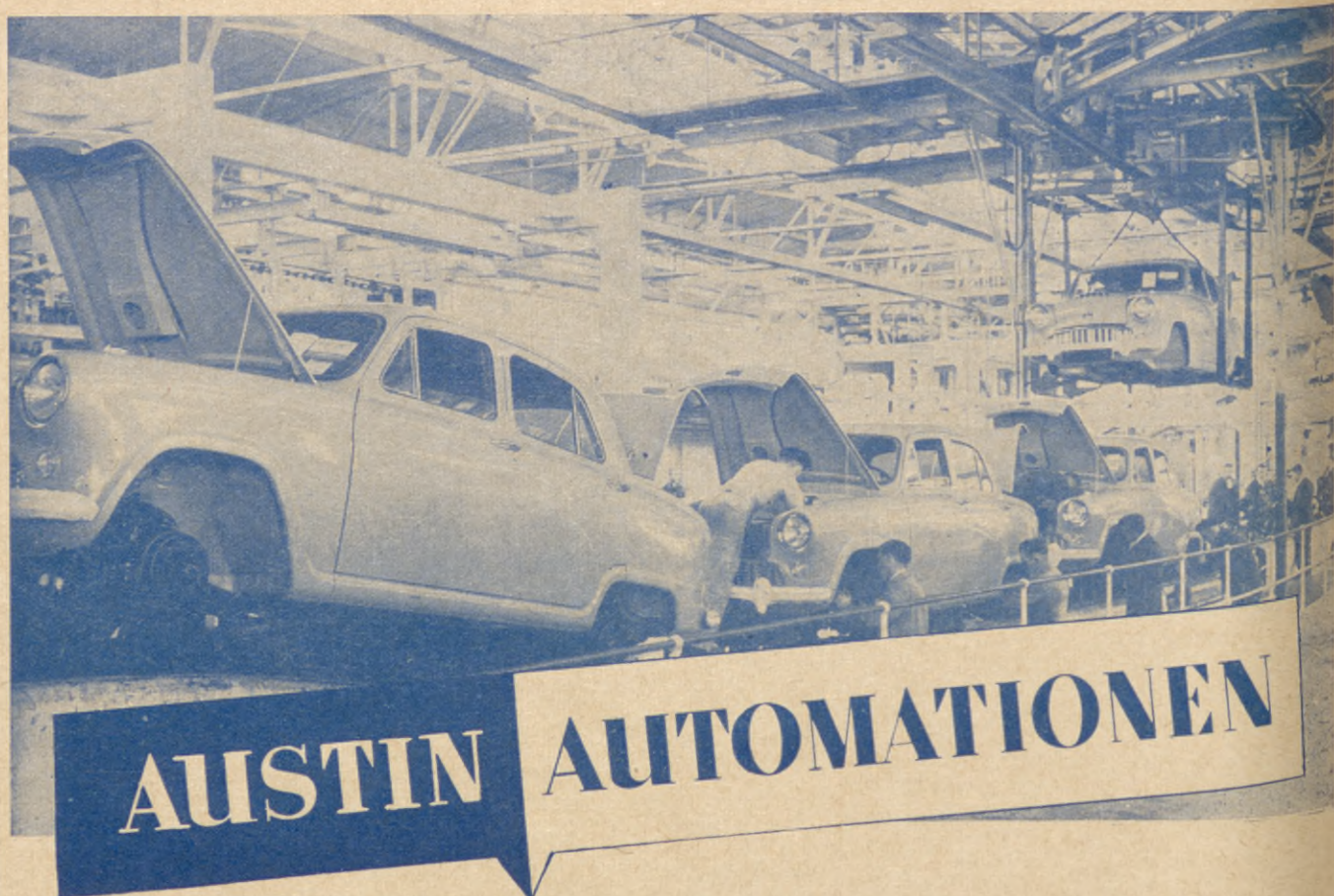

N:r 8 Aug.

1957 Pris 75 öre.

Status

AUSTIN AUTOMATIONEN

sänkte priserna och gav Austin marknadens längsta garanti

Automationen vid Austin, Europas största och en av världens modernaste bilindustrier, resulterade redan för ett år sedan i en sensationell prissänkning på samtliga Austin-modeller. Nu kommer nästa betydelsefulla följd av automationen: Austin fördubblar garantin. Det är jämnheten vid tillverkningen av Austin som möjliggjort ett helt års garanti, ett bevis för den tillit som fabriken har till sina produkter.

**Austin automationen
betyder bättre bilar
billigare**

Från Austin A 35 till den snabba lyxvagnen A 105 bjuder Austin det bästa värdet för pengarna. Austins driftsekonomi är oöverträffad: låg bränsleförbrukning (bevisad genom otaliga ekonomitävlingssegrar), marknadens längsta garanti (ett bevis på Austins slitstyrka), högt andrahandsvärde, fasta reparationspriser, låga reservdelspriser och god service.

**AKTIEBOLAGET
HANS OSTERMAN**

Birger Jarlsgatan 18 — Stockholm — tel. 63 00 20

Kontrollmärke
lagligen skyddat

20:e årg.

Nr 8 - aug. 1957

Ansv. utg.: EINAR HILLER

Redaktör: AKE ROOS

Ägare:

De Lungsjukas Riksförbund

REDAKTION:

Kocksgatan 15, Stockholm 4
Telefon 41 39 99 och 44 40 40
Postgiron 95 00 11

Prenumerationspris:
Helår 8 kr, halvår 4:50 kr

Annonspriser:
1/1 sid. 400:—, 1/2 sid. 225:—,
1/4 sid. 125:—, 1/8 sid. 65:—.

Småannonser:
58 mm spaltbredd 65 öre mm.
90 mm spaltbredd 90 öre mm.

UR INNEHÅLLET:

MEDICIN MOT STRÅLNINGS- SKADOR	5
(pressklipp)	
FOLKBÖCKERNA	7
APOTEKENS HISTORIA	8
SKOLA FÖR SYNSVAGA BARN 10	
FEM SLAGS KÄRLEK	12
FÖRSTAMAJ-TÅG PÅ ORUP 14	
(bilduppslag)	
ILLVILJA	16
(novell av A. Tjechov)	
KOLLEGOR EMELLAN	18
(novell av G. Hörberg)	
KORSORD	24
SCHACK	25

De Lungsjukas Riksförbund öppnas för icke tbc-sjuka?

När detta skrivs återstår en kort tid till De Lungsjukas Riksförbunds (DLR) fjortonde kongress, som hålles i Stockholm den 28—30 juli. Många betydelsefulla frågor — både av internt och allmänt intresse — kommer på dagordningen.

Till de stora frågorna hör ett förslag om att vidga medlemsunderlaget för organisationen, så att även andra än tuberkulossjuka skulle kunna vinna medlemskap i förbundet och dess lokalföreningar. Enligt förslaget skulle bl. a. alla som vårdas på sanatorium och lungklinik för sjukdom i lungorna eller luftvägarna få rätt att tillhöra förbundets såväl patient- som konvalescentföreningar. Det gäller bl. a. personer med silikos och lungcancer.

Medlemsunderlagets breddning är en logisk konsekvens av lungsjukvårdens utveckling, som medfört, att tbc-sjuka och andra lungsjuka i allt större utsträckning behandlas på samma sjukhus. Silikossjuka, exempelvis, som vårdas på sanatorium brukar förresten redan nu få tillhöra patientföreningarna, och i sådana fall gäller det i realiteten bara att utsträcka medlemsrätten även till konvalescentföreningarna, vilket aktualiseras vid utskrivningen från sjukhuset. Man får hoppas, att kongressen godkänner förslaget och de stadgeändringar, som det föranleder.

I samband härmed kan nämnas en motion om att kongressen måtte uppdraga åt förbundsstyrelsen att arbeta för en sammanslagning av DLR och de övriga organisationerna för partiellt arbetsföra, bl. a. De Vanföras Riksförbund och De Blindas Förening.

I sitt yttrande över motionen anser styrelsen emellertid, att tiden ännu inte är mogen för ett sådant samgående utan rekommenderar t. v. en aktivisering av Rikskommittén för partiellt arbetsföra, det redan befintliga samarbetsorganet för de olika riksförbunden.

Mycket tyder också på att en sammanslagning inte är möjlig eller lämplig just nu. Det är dock ett angeläget framtidsmål, att samtliga grupper partiellt arbetsföra sammanföres till en enda riksorganisation. Det skulle stärka deras ställning, det skulle öka deras möjligheter att arbeta för bättre villkor åt alla handikappade.

Ett par andra motioner till kongressen behandlar sjukförsäkringsfrågor. Gävle Konvalescentförening förordar initiativ till en sådan lagändring, att man får full sjukpenning även efter 90 dagars sjukdom. Det är en rimlig begäran. Status har tidigare poängterat, att de långvarigt sjuka behöver ett lika stort, ja, ett ännu större ekonomiskt skydd än de korttids-sjuka. Som det nu är behandlas de förra styvmoderligt.

Riksförsäkringsanstalten sysslar dock redan med detta problem i en utredning, och man får hoppas, att resultatet av arbetet blir en lagändring i överensstämmelse med Gävle-motionens krav.

Den andra motionen angående sjukförsäkringen berör avgifterna för sjukhusvård åt sanatoriepatienter, som utförsäkrats från allmän sjukförsäkring. Man vill, att kassan skall svara för vårdkostnaderna under obegränsad tid, alltså även efter de nu fastställda två åren (730 dagar). Även detta är ett rimligt krav.

(Forts. nästa sida)

NY SOCIALVÅRDSKURS

De Lungsjukas Riksförbunds sedvanliga socialvårdskurs på Bommersvik har i år hållits under tiden 11—16 juni. Det blev i år en fortsättningskurs för elever i förbundets tidigare socialvårdskurser.

Den första arbetsdagen talade dr John Lundquist, Svenska Nationalföreningen mot Tuberkulos m. m. och sekr. Sjöberg, Svenska Landstingsförbundet, om den aktuella tuberkulossituationen och landstingens tbc-sjukvård. Båda hävdade, att den glädjande tillbakagången för lungtbc antagligen medför att vissa länsanatorier måste läggas ned. Flera landsting tillsammans kommer att utgöra upptagningsområde för de vårdenheter, som i regel sannolikt knytes till vissa läns centralasarett. De kommer i så fall ofta att få karaktären av lungklinik.

Ett annat stort ämne på kursen var den allmänna sjukförsäkringen. Inspektör Jansson från Stockholms

läns allmänna centralsjuk-kassa föreläste under rubriken "Erfarenheter av sjukförsäkringen", och kursdeltagarna var ense om att sjukförsäkringen måste förbättras i flera avseenden.

Om "Tjänstepensionen — invalidpensionen" informerade byrådirektör Carl Björhammar i pensionsstyrelsen. I samband därmed kritiserade kursdeltagarna den långsamma behandlingen av invalidpensions- och sjukbidragsfrågor.

På senare tid har arbetsmarknaden hårdnat till för de partiellt arbetslösa, och en hel kursdag ägnades åt arbetsvårdsfrågor. Föredrags-hållare här var byråchef Albert Bergh, chef för arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsbyrå.

Om konvalescenthemmens betydelse och utveckling talade kamrer Einar Hiller, De Lungsjukas Riksförbund. Två dagar ägnades åt

(Forts. sid. 26)

DNTC-uttalande om lungsjukas bostadsproblem

De Nordiska Tuberkulosförbundens Centralorganisation (DNTC), som i år haft sitt styrelsemöte i Svendborg i Danmark den 20—21 juni, ägnade en stor del av sammanträdet till att behandla de tuberkulösa bostadsproblem, som är lika svåra i alla nordiska länderna. Följande gemensamma uttalande beslutades:

"Den framgång i tuberkulosbekämpandet de senaste åren kunnat uppvisa, har ännu icke medfört att alla problem för de tuberkulösa är lösta. Förutom reglerandet av alla ekonomiska problem och rehabiliteringen är i alla de nordiska länderna också bostadsfrågan för de ensamstående tuberkulösa ett problem, som ständigt påkallar uppmärksamhet och ställer krav på myndigheternas ställningstagande.

(Forts. sid. 21)

Till saken hör, att många sanatoriepatienter som utförsäkrats t. o. m. fått sämre villkor än de hade före sjukassereformen. I samband med den höjdes nämligen vårdavgifterna på allmän sal i regel från en krona till tre kronor per dag vid sanatorierna. Efter framställningar från DLR har flera landsting visserligen reducerat avgiften till en krona för just de utförsäkrade patienterna, men majoriteten av landsting — och städerna utanför landsting — har ännu inte visat sig så generösa.

Det verkliga önskemålet är givetvis både fri sjukhusvård och full sjukpenning under obegränsad sjukdomstid, men något så radikalt torde inte kunna genomföras inom överskådlig tid. Man får därför i stället sträva efter en sådan reform, att sjukkassan åtminstone svarar för sjukhusvården under obegränsad tid och att full sjukpenning betalas under hela de två "sjukpenningåren".

I en motion om de lungsjukas bostadsproblem framhåller Patientföreningen vid Renströmska sjukhuset följande:

"De lungsjuka med dåliga bostäder har större behov än många andra bostadssökande av en fullvärdig bostad, framförallt vid utskrivningen. Stora svårigheter att snabbt ordna detta den vanliga vägen föreligger. Alla lungsjuka kan inte räknas som katastroffall i den bemärkelse bostadsförmedlingarna ställer upp.

En lösning att snabbt kunna bistå vore, att till sådana lungsjuka, som vet med sig att de ekonomiskt orkar bära en större utgift något antal år efter utskrivningen eller arbetstillträddandet, ställa ett bostadslån till förfogande.

Eftersom problemet säkerligen omfattar övriga grupper av partiellt arbetslösa borde dessa organisationer kontaktas och en gemensam framställan till statsmakterna göras

om upprättandet av en särskild lånefond för partiellt arbetslösa.

Dessa lån borde lämpligen utgå till såväl bosättning som inköp av andels- eller insatslägenhet och skulle då få en större verkan än nu förekommande stödåtgärder, t. ex. de statliga bosättningslånen."

Status har ofta understrukit vilka svårigheter bostadsbristen för med sig för lungsjuka konvalescenter, som ju av flera skäl har svårare än andra att hävda sig i lägenhetskonkurrensen. Och ändå är det speciellt beklagligt, då bostadsbristen drabbar familjer med lungsjuka medlemmar. F. d. sanatoriepatienter behöver rymliga lägenheter och lägenheter med hygglig standard. Gamla och trånga bostäder med dåliga hygieniska förhållanden är inte lämpliga som hem åt konvalescenter.

Sådana speciella lån, som motionen föreslår, skulle vara till stor hjälp för många partiellt arbetslösa, som nu förgäves söker lämpliga bostäder.

AKE ROOS

Medel mot radioaktiv strålning

"Det är mycket sannolikt att vi inom en överskådlig framtid kommer att ha mediciner som skyddar oss mot radioaktiv strålning, inte bara vid akuta tillfällen utan också vid den kontinuerliga radioaktiva utfällningen, förklarar överläkaren Erik Poppe vid det norska radiumsjukhuset i en intervju för Norsk telegrambyrå.

De båda vetenskapsmännen Eldjarn och Pihl redogjorde nyligen för de botemedel mot bestrålningsrisken som utexperimenterats, cystamin och aet. Men vetenskapen har kommit ännu längre, säger dr Poppe. Vi har kommit fram till andra skyddsmedel som verkar ännu mera lovande. Den amerikanske forskaren Leon Jacobson har sålunda genom experiment med möss visat att man kan regenerera strålskadade celler och rädda djuren från en säker död genom injektioner i blodet av samma slags celler från friska djur. Möss som utsatts för röntgenbestrålning med absolut dödande verkan har på detta sätt räddats genom injektioner.

Läget är därför trots allt inte så mörkt som många inbillar sig. Å andra sidan finns det många osäkra faktorer och många olösta problem. Men vi bör akta oss för överdrifter. Gemene man tycks vara behäftad med de våldsammaste vanföreställningar om strålningsfaran. Själv får jag gång på gång besök av cancerpatienter som är övertygade om att sjukdomen framkallats genom utfällning efter atomexplosioner."

(Dagens Nyheter)

En utländsk läkare om läkarbristen

"Som f. d. utländsk läkare, numera med svensk behörighet, som sedan drygt 10 år har arbetat i Sverige, ber jag att få yttra mig angående de diskussioner, som förts om läkarbristen, utökning av utbildningsplatser osv.", skriver dr Ulrich Klaass, Vargön, i en artikel i Svenska Läkartidningen.

"Det heter, att utredningen visar, att vi i Sverige 1965 kommer att ha en brist på ca 800 läkare, och att det därför måste grundas en ny läroanstalt i Norrland, som väl kommer att få lika begränsat patientmaterial som Uppsala redan har. Engångskostnader enl. utredning ca 23 milj., årliga kostnader "bara" ca 4 milj.! Det syns att det finns gott om pengar här i landet.

Varje år anmäler sig väl minst 200 studenter mer än vad som antages till me-

dicinstudium. Sverige har helt enkelt inte utbildningsplatser åt alla. Men vi behöver läkare i allt större omfattning.

Här finns det enligt min uppfattning bara en vettig lösning, och det är: låt svenska studenter studera i utlandet! Skicka dem till Tyskland, Österrike, Schweiz eller England, för att nämna några länder där utlänningar är mycket välkomna. Det finns många fördelar för- enade härmed.

Jag vet, att man på några håll här säger, att läkarutbildningen i Sverige står i särklass, och därför vill man inte, att svenskar utbildas utomlands. Jag medger, att den medicinska utbildningen här står på särskilt hög nivå, men även i andra europeiska länder utbildar man duktiga läkare. Alla vi hundratals f. d. utländska läkare, som är här i landet, känner oss inte som andra klass läkare och allmänheten betraktar oss inte heller som sådana!"

Dr Klaass förslag förtjänar att uppmärksammas. Alla möjligheter att minska den akuta läkarbristen bör nämligen prövas.

Engelsk sjukvård

"Endast ett fåtal människor i England — för att ej tala om utanför Storbritannien — vet, att varje brittisk medborgare, som behöver ett renoverat ansikte, kan få det gratis", omtalar Svenska Socialvårds Tidning. "Missbildade öron, grodögön, harmynthet, vanställande födelsemärken, utstående eller tillbakadragen haka, ärr och till och med rynkor och veck korrigeras numera kostnadsfritt i England tack vare den nationella hälsovårdstjänsten.

Den fria läkarvården infördes 1948 av labourregeringen under starka protester från vissa officiella kretsar och från läkarvärlden. I dag ingår emellertid den fria läkarvården i det engelska folkets medvetande, och tack vare den kan var och en, sak samma om han eller hon är rik eller fattig, gratis komma i åtnjutande av fri medicinsk, kirurgisk och klinisk behandling och vård.

Till för kort tid sedan var det dock ej allmänt känt, att den kostnadsfria behandlingen även inkluderar den kosmetiska kirurgiens relativt unga medicinska fält — alltså ett område, som hittills endast rikt och pretentiöst folk haft monopol på."

I fråga om fri sjukvård har Sverige mycket att lära av England. Fri sjukhusvård under obegränsad tid åt alla patienter — alltså även s. k. utförsäkrade — är ett av dagens självskrivna och angelägna krav i vårt land. Vår allmänna sjukförsäkring är ännu långt ifrån vad den borde vara.

Läkemedelsrabatterna

"Kostnaderna för läkemedelsförmåner, som tillkom i samband med sjukförsäkringsreformen 1955, har på två och ett halvt år stigit till det dubbla mot vad som förutsattes vid reformens tillkomst, eller från 34 milj. kr till i år beräknade 60", framhåller Dagens Nyheter på ledarplats. "Den kraftiga stegringen har föranlett socialministern att tillsätta en utredning för att undersöka orsakerna och komma med förslag till åtgärder.

Medan enighet i stort sett har rått om de kostnadsfria läkemedlen, har rabatteringen av de övriga — och där främst karensbeloppets storlek, trekronorsgränsen — stått i förgrunden för diskussionen. Man har föreslagit att karensbeloppet skall tas bort helt och hållet. Detta förslag innebär emellertid sådana utgiftsökningar för staten att det för närvarande torde ligga utanför praktisk politik. Det kan inte heller ur allmänna synpunkter rekommenderas. För att undvika den naturliga irritationen både bland läkare och apotekspersonal över de mycket små återbärningarna har föreslagits att rabatterna skulle slopas på summor som med 50 öre eller mindre överstiger karensbeloppet. Förslaget innebär ingen nämnvärd besparing för staten, men medför administrativa lättnader för alla berörda parter. En höjning av karensbeloppet till fem kronor medför däremot en väsentlig besparing. Ännu lägre skulle statens kostnader bli

(Forts. sid. 11.)

UR PRESSEN

Lågmäلت budskap från ett sjukrum

Av AKE ROOS

Men ändå lycklig... heter en nyutkommen prosabok av Marie-Anne Bergman-Larby. Hon har tidigare givit ut en diktsamling med lågmäلت och sober lyrik, och via radion har hon skaffat sig lyssnare genom att flera gånger medverka i programpunkten "Vardagsmorgon".

Författarinnan har prövats hårt av sjukdom. Redan 1934 insjuknade hon i lungtuberkulos, och sedan dess har hennes liv varit en ständig vandring till och från olika sjukhus och sanatorier.

Boken har också försetts med underrubriken "Tankar från sjukrum", och man kan tillägga, att det är en prosabok med friska tankar av en sjuk människa. Livet har många gånger gjort henne djupt besviken, men hennes röst är inte resignerad eller ens bitter — nej, hennes penna redovisar optimism, en ja-sägande attityd mot livet och medmänniskorna. Samtliga kapitel inramas av en stillsam glädje och tro på livets positiva sidor. Författarinnan har försonat sig med livet och accepterat sin sjukdom, som rent av berikat henne, själsligt sett. Så här kan det heta:

"Jag kommer plötsligt att tänka på den gåva, som förunnats mig och tycker det är som om den gåvan har samma eller likartade egenskaper som gullregnsklasen, nämligen: förmågan att härda ut, att inte ge tappt, seg vilja och tro på en bättre framtid..."

Sjukdomen kan också ha sina egna värden, sina egna lyckomöjligheter, framhålls det på ett annat ställe. Fast dessa värden är givetvis dyrköpta. Fru Bergman-Larby visar emellertid, att hon behärskar konsten att göra det bästa möjliga av sitt handikapp i livet.

Men ändå lycklig... är en finstämd — om än inte så djuplodande — psykologisk skildring av den långvarigt sjukas problem, av hans känslor och tankar. Boken kan säkerligen vara till glädje för alla

Marie-Anne Bergman-Larby

långliggande sanatoriepatienter. Den har nämligen mycket att lära ut åt dessa om konsten — och nödvändigheten — att acceptera och anpassa sig. Bl. a. varnar författarinnan för självmedömkan och avund mot de friska och deras värld, vilket är känslor, som lätt fångar den kroniskt sjuke i sina garn.

Dessutom vill hon på inga villkor ha något medlidande av de friska. Men däremot medkännande.

I ett kapitel om "erotik på sjukhus" konstateras, att manliga och kvinnliga sanatoriepatienter har mycket värdefullt att ge varandra. De sitter i samma båt, har gemensamma intressen och umgås kanske dagligen. Om en manlig och en kvinnlig patient finner varandra, minskar det deras känsla av att vara utstötta. Detta "är helt naturligt, synnerligen mänskligt och ingenting att ondgöra sig över eller diskutera".

Om förhållandet mellan läkare och patient skriver fru Bergman-Larby så här:

"Det är inte alltid lätt att vara sjuk i vår tid. Det byggs ståtliga byggnader, som inreds med kakel, plast och rostfritt. Utåt ter sig det mesta så utomordentligt bra och perfekt, men det är liksom man förbissåg det viktigaste och ömtåligaste

(Forts. sid. 24)

Nyutkommen handbok om socialhjälp och socialförsäkringar

Socialförsäkring och socialhjälp heter den nyutkomna sjätte upplagan av Karl J. Höjers "En svensk medborgares trygghet mot nöd". Den nya upplagan har omarbetats kraftigt och är egentligen en helt ny bok. Arbetet är förresten så färskt, att författaren kunnat meddela vissa lagändringar, som beslutats av 1957 års vårriksdag.

De olika frågorna utreds mera ingående än i de tidigare upplagorna. Det är nämligen författarens avsikt, att verket skall kunna användas som handbok för socialarbetare liksom för andra som i sin verksamhet konfronteras med sociala problem.

Boken behandlar i första hand de delar av socialrätten, som avser socialhjälp samt olika former av socialförsäkring, såsom folkpension och allmän sjukförsäkring. Sådana sociala områden som barnavård och nykterhetsvård har däremot inte tagits med.

*

De viktigaste huvudrubrikerna heter "Den allmänna sjukförsäkringen. Moderskapshjälpen", "Yrkesskadeförsäkringen m. m.", "Folkpensioneringen" och "Socialhjälp."

I kapitlet om sjukförsäkringen ges en både överskådlig och inträngande orientering om denna försäkring. Lagtexten förklaras och kommenteras.

I fråga om yrkesskadeförsäkringen får man en ingående förklaring av begreppet "yrkesskada" och hur det är avgränsat. Vidare redogör författaren bl. a. för bedömningen av invaliditetsgraden och för samordningen av sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen.

*

Redovisningen av folkpensionsbestämmelserna är mycket matnyttig för socialvårdare — men inte endast för dem. Sidorna om t. ex. inkomstprövning, indragning och jämkning av behovsprövade pensionsförmåner för pensionstagare med arbets- eller kapitalinkomster ger värdefulla upplysningar även åt många pensionstagare, liksom åt blivande sådana. Detsamma gäller re-

(Forts. sid. 23)

De demokratiska folkböckerna

Av ERIK NYHLÉN

En trygg odalman från mina hemtrakter blev en gång under kriget inkallad till beredskapstjänst. Till en av hans vidrigare upplevelser under den tiden hörde att han fick tillbringa några dagar och nätter i ett skjul på en kobbe ute i havsbandet för att vakta en telefon som aldrig ringde. Han avslutade den klagosamma berättelsen om sina lidanden med följande tirad: "Du förstår att jag hade så långsamt så om det funnits en bok där skulle jag nästan ha tagit mig för att läsa den." Av detta kan man dra den slutsatsen att han inte precis hörde till den kategori som pryder sina väggar med bokhyllor och att det skulle bli en svår uppgift att övertyga honom om att någon förnöjelse står att finna i böcker.

Det finns människor som inte har något behov av att läsa och man behöver inte ta för givet att de är särdeles korkade för den sakens skull — det finns mycken visdom som inte står tryckt på papper — men utifrån bokläsarens synpunkt går de miste om en stor del av livets glädjeämnen. Intellektuella och estetiska upplevelser blir för många, i synnerhet för sådana som inte matats med dem från tidiga barndomen, en form av frälsning, och i likhet med andra frälsta känner de behov av att förkunna sin lycka.

Detta behov känns som ett inre tryck och kan härledas ur det elementära behov efter att skapa gemenskap som finns hos varje människa. Har du läst den eller den boken, sett utställningen på konstsalongen, i Folkets hus eller Bydegården, vad anser du om Eliots sista pjäs eller om den nya tolvtonsmusiken? Man söker kontakt, någon som man kan tala med, som talar samma språk och sysslar med sådana problem. På detta kontaktsökeri grundar sig vår folkbildning och i dessa led finner man eldsjälarna, kontaktsökarna, som vill skapa en gemenskap där den inte finns. Ofta blir det en sådd på hälleberget, men rätt vad det är faller ett korn i god jord och en ny själ är vunnen för gemenskapen.

De billiga folkböckerna har utfört en berömvärd kulturgärning.

Vid ett sågverk där jag en gång i tiden arbetade fanns det en man utan nämnvärda intellektuella intressen som en dag köpte en packe böcker på en auktion. Bokpacken låg länge och skräpade i hans ungkarlsrum utan att han ägnade den något intresse men en dag råkade han ut för en olyckshändelse. I likhet med mannen som jag inledningsvis berättade om fick han långsamt, och eftersom han hade böcker började han läsa.

När han var frisk och kom tillbaka blev han nästan en formlig plåga för sina arbetskamrater, han inte bara pratade om böcker utan han tog med sig en bok då och då och läste valda stycken för den som ville höra på, och även för den som inte ville. Han var alldeles förtvivlad över att han kastat bort nära fyrtio år av sitt korta liv i fåfänglighet utan att läsa och han var lika förtvivlad över att större delen av hans kamrater framhårdade i sin likgiltighet för boken.

Inom bonde- och arbetarleden har det alltid funnits en stor respekt för den bokliga lärdomen men denna respekt har varit knuten till dem som haft lärdomen som ett kall. Den

form av läsning som meriterat till någon post i samhället av något slag har ju aktats som respektabel, men onyttig läsning för läsandets egen skull har närmast betraktats som den av naturen lates flykt från nyttigare sysselsättningar. Läsandet av romaner har dessutom av religiösa kretsar betraktats som något ytterst suspekt som utöver att det tog mycken tid satte griller i huvudet på folk.

Någon form av avkoppling och underhållning och näring för dagdrömmen har man alltid sökt och i varje by och samhälle med självvaktning har det alltid funnits någon "storslögnare" som ägt förmågan att berätta om vidunderliga ting. Om nu felet ligger i att folk har mindre att berätta om eller att de blivit helt distanserade av tidningarna, radion och böckerna låter jag vara osagt, men tråkigt nog förefaller det som om de folkliga historieberättarna håller på att dö ut.

De berättande visorna från riddartiden fram till förra seklets skillingtryck fyllde på sätt och vis samma uppgift som våra dagars vec-

(Forts. sid. 26)

Människofett, blod, kräftor såldes av de gamla apoteken

Då det romerska riket dukade under räddades den antika kulturen delvis över till Alexandria, där det levde en stor grekisk koloni. Dessa greker var väl förtrogna med olika vetenskaper, bland dem läkekons-ten, och de inte bara bevarade det antika arvet, det blev också förkovrat.

Men också Alexandria nåddes av förstörelsen, Muhammeds araber drog in och förintade mycket som var helt oersättligt. Men då araberna vaknat till besinning, översatte de berömda grekiska läkares verk till arabiska, i den mån de nu räddats undan förgängelsen. På denna grund byggde araberna vidare, och de gjorde också en nyskapelse — apoteken.

Ett av historiens första apotek började sin verksamhet i Bagdad redan på 700-talet och en arabisk läkare skrev ett århundrade senare den första läkemedelshandboken, farmakopén. Ordet apotek kommer för övrigt från grekiskan och betyder närmast upplagsplats. Med apoteken kom också ett nytt yrke, apotekarens, och därmed var läkarna avlastade bördan att själva behöva samla in örter, mineraler och liknande för medicinen.

Apoteket välförsedd kemikalieaffär

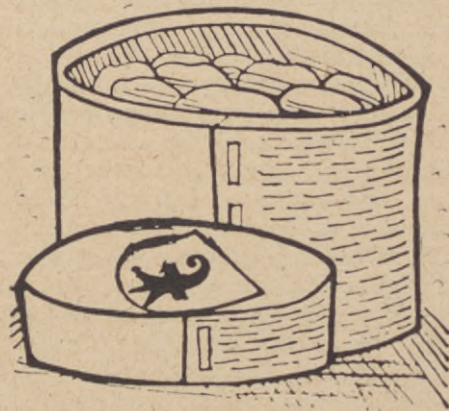
Den arabiska idén vann snabb spridning och det första europeiska land som grundade apotek var Spanien, som då var behärskat av araberna. Från Spanien kom apoteken till Italien, kanske redan på 900-talet. Vid mitten av 1200-talet fanns det apotek i Tyskland, Frankrike och England. Kyrkan spelade i detta sammanhang stor roll, och det är typiskt att ett av Europas äldsta apotek, som bevarats åt eftervärlden, Heidelbergs, enligt dokumentariska vittnesbörd år 1318 ägdes av domkapitlet. Senare inköptes det av staden och flyttades till rådhuset år 1365. Det äldsta i Mellaneuropa nämnda apoteket fanns i Münster och omtalas i en handling från 1265.

Gränsen mellan läkare och apotekare reglerades redan 1350 i Nürnberg, där det fastslogs att den senare skulle hålla alla apoteksva-

ALBERT W. CARLSSON

berättar om äldre tiders apotek. De första apoteken öppnades i Främre Orienten på 700-talet, och på 900-talet kom apoteken till Europa. Under en lång tid blev dessa i stor utsträckning krydd- och konfektyraffärer. Socker exempelvis var en högt skattad medicin på 1500-talet. Det fanns dock även mindre ap- titliga "medikamenter" bakom apoteksdiskarna på den tiden. Nämnas kan människofett, huvuden av döda människor, rävlungor och skorpioner. Det hände att bödlar konkurrerade med apoteken om att tillhandahålla det bästa människofettet.

ror som krävdes. För sitt arbete skulle han ha skälig vinning, bostad och en viss kontant lön. Det verkar dock som om apotekaren inte själv tillverkade någon större mängd apoteksva- rar, de importerades från Italien. I själva verket var de medeltida apoteken inte stort mera än en rikhaltigt sorterad kemikalieaffär.

En läkemedelsask från medeltiden. I stället för etiketter eller liknande med medicinernas namn hade de äldsta askarna en sorts vapen, som avsåg innehållet eller den ort, där det plockats eller samlats.

Människofett hölls i lager

Vid sekelskiftet 1500 hade apotekaren blivit konditor. Konfekt, marsipan, saft, likör, ja allt som tillhör ett välutrustat konditori såldes på apoteken. Ja, endast det apotek, som hade verkligt goda konditorivaror kunde ge vinst. Konditorivarorna och kryddorna var apotekens främsta inkomstkälla. Socker och sirap var den gången okristligt dyrbara kolonialvaror och såldes blott på apoteken. I den av Dr Ryff år 1544 utgivna "Confekt-Buch und Hauss-Apotek" säger Ryff: "Honung och socker äro apotekens främsta varor, ty de äro brukade till konserver, konfekter, inläggningar, sirap och safter och andra kostliga apoteksberedningar".

Socker var också en högt skattad medicin på Gustav Vasas tid men man begagnade den på ett underligt sätt — mot huvudvärk lade man socker i en duk och band den om huvudet. Att medicinen var dyr framgår därav att ett kilo socker ungefär motsvarade värdet av 50 kg smör eller 5 flaskor fint Rhenvin, som i sin tur var en dyrbar lyxvara.

Men säg den sällhet som varar beständigt! Den dyra konfektyren väckte till liv ett nytt yrke — sockerbagarens. Kryddprisen en ny affärgren — kryddkrämaren. Apotekarna upphävde hjärtslitande klagerop i skrifter och inlagor med böner om hjälp undan en hotande ekonomisk katastrof. Man får förstå apotekarnas oro, när deras bästa försäljningsobjekt togs ifrån dem.

Det var inget odelat nöje att hålla ett apotek. En fransk förteckning över de varor som krävdes av apoteken på 1500-talet är rätt talande. Man måste ha i förråd: "Hela spanska flugor, gråsugor, daggsmaskar, ödlor, myror, huggormar, skorpioner, grodor, kräftor och blodiglar samt olika slag av sängfågel". Om enskilda delar av djur heter det vidare: "Vad enskilda delar av djur angår, äro våra läkare livligt övertygade om att de besitta många och underbara egenskaper. Bland delar kunna nämnas: Huvudet av en död, som inte varit begraven, ett ben som sitter i hjortens

hjärta, sparvhjärna, rävlunga, ulvtarlar, avstrukna ormskinn etc. Vidare skulle finnas i lager: Människofett, grävling-, har-, get-, ål-, orm- och ankfett. Märg av hjort, kalv, bock samt blod av människa, duvor och bock." Det uppräknade ger i någon mån en uppfattning av vad som krävdes, och det är ändå bara tusendelen av vad som fordrades. I medicinerna ingick dessutom som viktig och vanlig beståndsdel spillning av alla möjliga djur.

Människofett ansågs som verkligt mot reumatism. Bödeln var denna varas främste leverantör, och i Paris förekom ädel konkurrens mellan bödeln och apoteket om vem som förde den bästa varan.

Tjuvars fingrar hade läkekraft

Norden var väl framme i utvecklingen även om apoteken kom hit först lite senare än på kontinenten. Ett av Köpenhamns äldsta apotek grundades 1514, ett andra 1519, men sannolikt fanns apotek i staden redan i slutet av 1400-talet, och sak samma gäller Stockholm. År 1588 fanns inom det danska riket apotek i Köpenhamn, Helsingör, Odense, Viborg, Kolding och Malmö. Läke-medlen var desamma som i den nämnda uppräknningen från Frankrike, och konditoriglädjen på apoteken var också densamma.

Ett medeltida apotek från mitten av 1400-talet. Detta är den äldsta apoteksbild, som någon gång tryckts.

"En bitter medicin" var under äldre tid en kuslig realitet, listan ovan talar sitt tydliga språk. Kuslig var den ivriga rekommendationen av död mans kropp. "Tjuvafinger" var eftersökt till den grad, att man knappt hunnit hänga tjuven förrän någon knyckte tjuvens fingrar. Tjuvafinger gav öl och brännvin stor läkekraft.

Man skulle förutom "bitter" också kunna tala om "doftrik" medicin. År 1533 trycktes i Malmö "En nöttelig Laegebog" av Christian Pe-

dersen, som bland annat rekommenderade följande bad mot "styg i sidan". Det heter: "Tag spillningen efter kor, hästar, hundar, kattor, höns, duvor, får, getter och människor och blanda allt med ättika eller gammalt öl och uppvärm det hela, tag så ett bad däruti, till dess du blir varm."

Människofett var även i Norden högt i ropet som "kosteligt" läkemedel. Det berättades av pastor Aalborg på 1540-talet, att en kvinna i Rochlitz blivit botad från lamhet i benen genom att hon gjorde avkok av en tjuvs skenben och smorde sina lemmar därmed. Efter två dagar kunde hon kasta sina kryckor. Tron på människofett höll sig vid makt långt in i senare tid, och åtminstone det äkta människofettet var dyrt. dyrast av allt fett var likväl myggfett, undra på det.

Påve ordinerades diamantpulver

Äldre tiders människor hade en ofantlig tilltro till ädelstenars makt över sjukdomar och likaså ädla metallers värde vid behandlingen. Den redan nämnde Christian Pedersen säger om smaragd, att den gör ögat klart om man bstryker det därmed. Också kristallen kunde ha sitt värde: "Även flitigt strykande med kristallsten är av synnerlig hjälp, om de äro heta", meddelar han. Tyvärr hade även de dyrbaraste stenar sin begränsning. Då påven Clemens VII insjuknade 1534 ordinerades han att inta diamantpulver till ett värde som så småningom steg till den ofantliga summan av 3.000 dukater. Påven dog, den dyrbara medicinen till trots.

Även intagning av guld i olika former rekommenderades. Att dricka ur guldbägare ansågs också som mycket betydelsefullt för att bevara och stärka hälsan. Bärande av ringar med olika slag av dyrbara stenar ansågs inte bara skydda hälsan utan också befordra till framgång i livets alla skiften.

Ametisten skyddade bäraren bland annat mot att bli drucken — en sak av ovärderlig betydelse på den tiden. (Vare nog sagt om man meddelar att prinsessorna på Johan III:s tid skulle ha 4—6 liter vin om dagen och att hovmarskalken på Stockholms slott hade en öltilldelning på 22 liter om dagen!)

Lika ivrigt som på kontinenten kastade sig apotekarna i Norden över konditorinäringen och med

(Forts. sid. 25)

I detta apotek från början av 1500-talet ser man den berömda krokodilen hängande i taket. Själv är apotekaren sysselsatt vid sin mortel.

Specialklass för synsvaga barn

Trots att vi i Sverige ligger relativt väl framme i den pedagogiska utveckling, som ger handikappade barn möjlighet till specialundervisning, kan man inte påstå att vi hållit oss särdeles à jour med de möjligheter som finns att ge barn med nedsatt synförmåga särskild undervisning. Specialklasser för barn med nedsatt synförmåga har funnits i England sedan 1908 och i Köpenhamn har Frihavns-Skolen bedrivit sådan undervisning sedan 1922.

År 1952 gjorde professor C. W. Herlitz i skolöverstyrelsen en utredning om behovet av synklasser i vårt land. På grundval av denna utredning lade skolöverstyrelsen framförslag om inrättande av sådana och en studiedelegation från skolöverstyrelsen reste till Köpenhamn för att under en kortare tid undersöka de utbildningsmetoder som används där. Det första resultatet av dessa planer kan nu beskådas i Gustav Vasa folkskola i Stockholm, där man sedan höstterminen 1956 bedriver undervisning i två specialutrustade skolsalar.

En på tusen bör gå i synklass

Totalt räknar man med att 0,1 procent av samtliga barn är i behov av undervisning i synklass. Det gäller här normalbegåvade barn, vars synskärpa inte får ligga lägre än 0,1

NILS-OLOF ANDERSSON

har besökt vårt lands första specialklasser för synsvaga barn. Klasserna har inrättats vid Gustav Vasa folkskola i Stockholm. Speciell belysning och specialtak, som förhindrar skuggor, underlättar skolarbetet för de synsvaga eleverna. Kursplanen överensstämmer med folkskolans ordinarie, men timantalet är något begränsat. Skrivböcker och skolbänkar m. m. har utformats med speciell tanke på barnens svaga syn.

och inte högre än 0,3. Tidigare har dessa barn inte kunnat erbjudas någon form av lämplig undervisning, de som inte kunnat följa med i ordinarie skolklasser har hänvisats till Tomtebodas Blindinstitut, vars rektor, Tore Gissler, varit en av de livligaste förespråkarna för inrättandet av synklasser.

Vid den pressvisning av synklasserna, som anordnades av skolöverstyrelsen, kunde rektor Gissler hälsa på några av sina f. d. elever. Det gällde här barn som överförts från Tomteboda till den specialundervisning som ges i Gustav Vasa folkskolas synklasser.

De två synklasserna är belägna högst upp i Gustav Vasa folkskola.

Den ena ger undervisning för klasserna 1—3 och har f. n. 9 elever. Den andra, som omfattar klasserna 4—6, undervisar 10 elever. De lärarinnor som undervisar har erhållit specialutbildning, dels har de auskulterat på Tomteboda Blindinstitut, dels har de beretts tillfälle att följa undervisningen för synsvaga barn i Danmark och England. I den högre klassavdelningen undervisar fru Margit Jakobsson och i den lägre fröken Rut Larsson.

Den ordinarie kursplanen

Undervisningen sker enligt den ordinarie kursplanen, men timantalet är något begränsat. Inredningen skiljer sig avsevärt från den man är van att finna i skolsalar. Det man mest lägger märke till är det synnerligen behagliga ljuset, som uppstår genom att man inmonterat ett speciellt innertak, ett s. k. Marluxtak. Detta tak fördelar ljuset på ett sådant sätt att knappast några skuggor uppstår. Ljuskällan utgörs av ett 50-tal Luma ljusrör om vardera 40 W. Rören är uppsatta i enkla hållare och lämnar ett luxvärde av 500 vid rulltavlor och 800—900 vid bänkarna.

Visserligen är salarna försedda med vanlig "svart tavla", men utefter väggarna är rulltavlor monterade. Dessa är så konstruerade att eleven alltid kan skriva i ögonhöjd. Genom att eleven själv, med hjälp av ett rep, kan förflytta tavlan och även med hjälp av en linjal, som är placerad längst ned, draga raka linjer på vilken skriften sedan kan placeras, kan eleven alltid skriva på för honom lämplig höjd. Dessa tavlor är målade i en svagt grön färg som uppges vara mer skonsam för ögonen än den vanliga svarta. Det är meningen att barnen, genom att skriva på dessa rulltavlor, skall motverka de anlag för kutrygg som gärna uppstår hos barn med nedsatt synförmåga.

Specialtillverkade bänkar

Skolbänkarna är egentligen värda ett särskilt kapitel. De är specialtillverkade och både höj- och sänkbara med en skrivskiva som kan snedställas i önskat läge.

Skrivskivan är målad i en svagt blå färg och försedd med en stöd-

Klassrummets "trevliga hörna" är ett omtyckt samlingscentrum

Peter Andersson gick tidigare i vanlig skola, men han trivs oändligt mycket bättre i synklass

linjal, på vilken barnen kan ställa sina böcker vid läsning. Dessutom är bänkarna försedda med hurts förvaring av skolböcker och annat material. Som helhet påminner bänkarna mera om miniatyrskrivbord och elevernas förtjusning över bänkarnas utformning är påtaglig. Skolbänkarnas slutliga utseende är resultatet av ett lyckat teamwork emellan synklassernas pedagoger och folkskoledirektionens byggnadsavdelning.

Inget podium

Vid undervisningen använder man sig av räkneböcker med cm-stora rutor och skrivböckernas linjer är betydligt kraftigare än vad som är fallet i de skrivböcker som användes i de vanliga skolklasserna.

Tonvikten ligger annars på muntlig undervisning, detta dels för att barnen då har betydligt lättare för att följa med, dels för att man i görigaste mån vill skona barnens ögon. Barnens synförmåga kontrolleras av en ögonläkare, dr Olof Olsson i Stockholm, och det är han som bestämmer den synnerligen läckra färgsättningen av klassrummen.

Glasfönsterna är avskärmade och ljusstyrkan beträffande dagsljuset lätt reglerbar med hjälp av ställbara lättmetallpersienner. Det podium,

som tidigare fanns i klassrummet, har tagits bort och klassrummets golv befinner sig sålunda i ett plan. Detta för att elever, som ska gå fram till "svarta tavlan", inte ska snubbla på eventuella upphöjningar. För inredningen av de två synklasserna i Gustav Vasa folkskola har beviljats ett anslag på 16.000 kronor.

Marluxtaket fördelar ljuset i klassrummet så att inga skuggor uppstår

● MEDEL MOT...

(Forts. fr. sid. 5)

med ett karensbelopp på tio kronor, även om detta kombineras med en ökning av rabatten på överskjutande del av priset från nuvarande 50 till 75 procent.

I sina direktiv till utredningen pekar socialministern på möjligheten att subventionera läkemedlen så att de ordnades i vissa grupper med hänsyn till deras värde i medicinskt avseende och med hänsyn till den ekonomiska betydelsen för patienterna att erhålla läkemedlen kostnadsfritt eller till nedsatt pris. Subventionen kunde göras olika stor för de olika grupperna, mycket hög beträffande livsviktiga och dyrbara läkemedel och därefter sjunkande vid mera umbärliga mediciner och sådana som den enskilde själv lätt kunde klara.

Många reformvägar står öppna. En riktning vid bedömningen av dem bör utan tvivel vara att ge största möjliga hjälp i sådana fall där medicineringen blir verkligt ekonomiskt känbar, medan det dyrbara plottret med småbelopp bringas att upphöra. Därigenom får medborgarna ett bättre skydd vid allvarigare sjukdomar samtidigt som statens kostnader kan hållas nere."

Redan har synklasserna haft besök av en studiedelegation från Oslo, som uttryckte sin särskilda belåtenhet över att kunna tillvarataga de erfarenheter som vunnits i dessa vårt lands första synklasser.

"Den mogna och riktiga kärleken"

— Det finns väl knappast någon mänsklig känsla, inklusive öppet hat och äcklad ovilja, som inte har råkat ut för att bli döpt till kärlek, säger docent Börje Löfgren, när vi ber honom utreda begreppet kärlek.

— Människans sexuella nöd och ängsliga ensamhet driver henne att ty sig till någon av motsatt kön, men förälskelsen, som bara är en förutsättning för att människan ska kunna lära sig älska, är mycket flyktig. Ändå griper man efter den med sådan begärlighet. Vad tror man sig vinna? Vilken funktion fyller kärleken i olika människors liv? Vad är kärlek?

Den viktigaste definitionen på kärlek är det som människan kallar kärlek.

Man måste förutsätta att en människa som säger "jag älskar" verkligen menar något, att det betyder något för henne. Det är bara det att betydelsen är så olika. Kärleken har lika många och skiftande ansikten som människorna, och motiven skiftar för varje individ. Vissa etiska värderingar har emellertid fått oss att inse hur den kärlek bör vara beskaffad som är den riktigaste och värdefullaste för alla människor att få uppleva. Jag vill kalla den "den mogna kärleken".

Kärlekens samlare och månglare

Innan vi går närmare in på vad som menas med den mogna kärleken ska vi ta del av vad den amerikanske psykiatern Erich Fromm har att säga om olika människotyper.

Först har vi den mottagande typen, en människa som är den personifierade osjälvständigheten. Hon vänder sig till en annan människa för att — få. Det goda är för henne alltid något utanför den egna personligheten: av sig själv väntar hon intet. För henne blir kärleken bara ett sätt att få mer. Och hon tar emot utan alla pretentioner för hon är inte aggressiv, hon tillhör de tysta, försynta människor för vilka kärleken blir ett nytt sätt att leva genom andra.

Den andra typen är den exploaterande: utsugartypen. Inte heller hon finner något gott inom sig själv, sitt livsmål har hon i att suga ut andra människor. För henne är kärleken som ett par gripklor att hålla fast

MIRJAM SVENHARD

kåserar om kärlek — om fem olika slags kärlek och fem olika människotyper. "Den mogna kärleken" kallar hon den riktigaste och värdefullaste kärleken.

offret med, medan hon rensar det på vad som tjänar hennes egna syften. Hon är en erotikens kleptomant.

Den tredje typen är samlaren. Hon som prydligt och ordentligt samlar och katalogiserar grammofonskivor, citat, frimärken och — människosjälar. För henne är kärleken bara ett sätt att komma i besittning av någonting. Men när hon en gång tagit åt sig en människa blir denna bara ett nummer i samlingen, en möbel i samlarens salong.

Den fjärde typen är månglaren. Hon utgör kanske huvudtypen i samhället. Det är nämligen så att i vår kultur värdesättes inte verkligt kunnande, god teknisk skicklighet och säkert handlag, såvida inte dessa egenskaper förenas med en säljbar personlighet. Det hjälper inte att man är en god sekreterare om man inte samtidigt har snygga ben och badrum, eller åtminstone ser ut som om man hade det.

Månglaren är ständigt osäker på sig själv, det enda hon vet är att hon till varje pris måste höja sitt saluvärde. Hennes eget värde existerar bara på grundval av den popularitet hon kan nå. Hon behärskas av den ständiga änsnglan som ligger i att samtidigt vara både säljaren och varan.

Månglarens kärlek är som en matthandlares matta: hon håller upp den, vrider och vänder på den för att presentera den i så lockande ljus som möjligt: alla ska tro att den är en handknuten bokhara, då den i själva verket är en maskingjordus-sinvara och knappast det.

Den femte människotypen

Ingen av de här fyra typerna förmår att låta kärleken bli något som flödar ut till en medmänniska. Kärleken blir för dem endast ett verkligt redskap i deras strävan att nå fram till en i högsta grad privatagd lycka.

Men det finns en femte människotyp, den produktiva, mogna typen. Den mognande människan är ständigt i färd med att utveckla sina egna anlag, hon känner ansvar inför livet. Och förstår att hon måste vara sig själv istället för sig själv nog. Hon vet att det ligger allvar och

Denna bild får illustrera den mogna och trygga kärleken.

"Förälskelsen är en förutsättning för att människan ska kunna lära sig älska."

400 milj. lider av parasit-sjukdomar i tropiska länder

De senaste åren har bevitnat betydande sociala framsteg på en rad områden världen runt. Dödlighets-siffrorna har fortsatt att sjunka, i synnerhet bland de ekonomiskt mindre utvecklade länderna. Epidemiska sjukdomar, som förut härjade bland befolkningarna, har i ökad omfattning kunnat bringas under kontroll. Livsmedelsproduktionen har tilltagit, om också i olika hög grad i olika delar av världen. Flera barn och ungdomar går nu i skola än någonsin tidigare och analfabetismen bland de vuxna är på retur. Nationalinkomsterna har stigit och industriproduktionen har ökat snabbare än under någon motsvarande tidsperiod tidigare.

*

Dessa exempel på sociala framsteg helt allmänt återges i en översiktsrapport på 460 sidor — "Report on the World Social Situation" — som utarbetats av Förenta nationernas sekretariat i samråd med Internationella arbetsorganisationen ILO, FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO, UNESCO och Världshälsoorganisationen WHO.

Trafikolyckor högt på "sjukdoms"-listan

Beträffande hälsovårdsförhållandena upplyser "Report on the World Social Situation", att dödlighetssiffrorna både allmänt och vad barn-dödligheten angår stadigt sjunker i alla länder, varifrån man haft möjlighet att få fram statistiskt material. De största framstegen rapporteras från de mindre utvecklade länderna, där masssjukdomar som t. ex. malaria kommit under kontroll. För de industrialiserade ländernas vidkommande koncentreras hälsovårdsproblemen nu i synnerhet kring kräft- och hjärtsjukdomarna, och samtidigt spelar i dessa delar av världen trafikolyckorna en allt större roll.

I översikten över hälsovårdstillståndet framhålles, att omkring 50 miljoner människor i dag är angripna av sår-sjukdomen frambsia och 400 miljoner lider av bilharziasis eller filarises (båda är parasitiska infektionssjukdomar, vanliga i tropikerna).

(Forts. sid. 26)

människokunskap bakom bibelordet "du skall älska din nästa som dig själv", och hon är medveten om den stora skillnaden mellan egoism och rimlig självvärdering: föraktar man den människa som står en närmast — sig själv — har man ingen möjlighet att älska andra människor. I varje fall inte med den mogna kärleken, vars kännetecken är omsorg, ansvar, respekt och kunskap.

Den mogna människan kan älska en annan och samtidigt med glädje se henne utveckla sin egenart — utan att behöva klänga fast vid henne, behärska, äga eller använda henne som affärsbiträde när det gäller att sälja sig själv.

Och även om detta att älska på ett moget sätt är ett arbete för vilket livet är för kort (den stora tragedin med människans alla produktiva sysselsättningar är ju att tiden är så knappt tillmätt) så är det ändå en kärlek, som i medvetande om sin inre styrka, sitt ursprung, ger människan en oerhörd kraft.

Den mogna kärleken odödlig

En människa som älskar på ett moget sätt kan se föremålet för sin kärlek vilja gå sin egen väg — och

hon ser det utan klagan. Hon kan acceptera att den älskade söker sig en personlig väg även om denna väg viker av från hennes egen. Ty den kärlek hon upplever söker icke sitt, den ställer inga krav på motparten, den lär ödmjukt av de motflöden som kommer den till del. Denna kärlek innebär en utveckling av henne själv, hon växer som ett träd, hon fördjupas och når en rik mognad som ingen kan ta ifrån henne.

Och den inre kraft hon vunnit genom detta förutsättningslösa älskande gör det möjligt för henne att älska på nytt. Hon kan sätta in det hon lärt sig i ett nytt lyckobringande sammanhang. Och hon utvecklas hela tiden i kraft av sin rika erfarenhet och sin förmåga till själv-rannsakan.

Genom att den mogna kärleken sålunda har en sådan stark och beredvillig inställning, att den ständigt är formbar, ständigt fylld av respekt, omsorg, ansvar och kunskap, blir den — odödlig. En odödlig kärlek. En levande, växande kärlek, som är vitt skild från den som bara används för att skydda det skrumpnande egoistiska jaget från verklig-hetens inbillade fasor...

Orups ungarlisklubb efterlyser "sländor"

Patienterna vid Orups sanatorium firade årets 1 maj på traditionellt sätt med bl. a. demonstrationståg. Demonstranterna samlade på platsen framför sjukhusets terrass.

Med standar och plakat och med musik av "De gröna gossarna" från Hörby tågade de glada demonstranterna den sedvanliga vägen kring sanatoriet.

Ordf. i patientföreningen framförde muntligt patienternas önsknings. Bl. a. uttryckte han ett skämtsamt önskemål om en starköl per dag och patient. Man kunde — hävdade talaren — spara in på vitaminpillerna i stället.

Överläkaren dr Olle Edfeldt tog också till orda och bemötte de olika önskemålen på ett humoristiskt sätt. (Någon starköl blev det inte.)

Mot kvinnotorkan på Orup riktade sig plakatet ovan t. h. enligt vilket ungarlisklubben efterlyste "sländor".

★

Sanatoriet tycktes ha infört dans som arbetsterapi. Bl. a. gjordes det reklam för Rock'n'roll (t. h.) och Gun Lindqvist och Sven Andersson verkade intresserade.

★

På bilden t. v. ser vi reklamarkitekt Siaten Östberg från Malmö, som gjorde de artistiska och trevliga standaren och plakatet.

ILLVILJA

Novell av ANTON TJECHOV

I nför rannsaktionsdomaren stod en liten, utomordentligt mager bonde i melerad skjorta och lappade byxor. Hans hårbevuxna och rynkiga ansikte samt ögonen, knappt synliga under de tätta buskiga ögonbrynen, hade ett uttryck av vresig dysterhet, som ytterligare framhövdes av hans rufsiga hårbuske, som inte på länge och väl gjort bekantskap med en kam. Han var barfota.

— Denis Grigorjev! börjar rannsaktionsdomaren. Stig fram och svara på mina frågor. Den sjunde juli detta år ertappades du av banvakten Ivan Semjonov Akinfov, när han på morgonen passerade järnvägslinjen, med att skruva loss de muttrar, som fäster rälsen vid syllarna. En sån här mutter! Det var just en sån som han ertappade dej med. Var det så?

— Hä?

— Var det så det gick till, som Akinfov förklarar?

— Det var väl så.

— Gott, nå varför skruvade du loss muttern?

— Hä?

— Sluta upp med detta "hä" och svara på frågan: varför skruvade du loss muttern?

— I fall jag inte behövt den skulle jag inte heller ha skruvat loss den, svarar Denis hest och sneglar mot taket.

— För vilket ändamål behövde du denna mutter?

— Muttern! Vi gör ju sänken av såna...

— Vilka vi?

— Vi... det vill säga karlarna i Klimovsk.

— Nej hör nu broder, försök inte att låtsas vara en idiot utan tala vettigt. Prata inte strunt om några sänken!

— Jag har inte ljugit sen jag född blev, inte nu heller, muttrar Denis och blinkar. Vad skulle vi komma nån vart utan sänken, ers högvälborehet? Vilket du agnar med, mask eller annat agn, så sjunker bettet inte till botten utan sänke. Ljuga... Ha! Denis drar på munnen. Vad skulle det bli för fiske om agnet flöte på ytan! Både laken, gäddan och abborren går ju på djupet

och går de nån enstaka gång upp i vattenbrynet så är det endast för att få tag i nån löja och såna finns inte i vår lilla flod... Det är en fisk som tycker om de stora vidderna.

— Varför står du här och berättar om löjor?

— Hä? Men ni frågar ju själv! Även herrarna hos oss fiskar på samma sätt. Du ska inte se ens den minsta lilla pojke meta utan sänke. Naturligtvis om det vore en mindre vetande, men en sån kan ju också gärna meta utan sänke. Lagen är ju inte skriven för en idiot...

— Så, du säger alltså att du skruvade loss denna mutter för att använda den som sänke?

— Ja naturligtvis. Jag står väl inte här och skojar heller...

— Men till sänke har du väl kunnat ta en bit bly, en kula, en spik eller något...

— Bly hittar du inte längs vägar. Det måste köpas, och en spik duger inte. Nej, nåt bättre än en mutter kan man inte få tag i... Tung är den och håll finns.

— Gör dej nu inte dummare än du är! Som om du fötts i går eller fallit från himlen. Är det möjligt att

Denna novell som översatts av
SÖREN HELLSTRÖM
har inte tidigare presenterats
på svenska

du inte begriper, ditt dumhuvud, vad ditt tilltag kunnat leda till? Om inte banvakten fått se dig skulle ju tåget ha kunnat spåra ur, människor skulle ha förlorat livet! Du skulle ha mördat folk!

— Bevare mej gud, ers högvälborehet! Varför döda? Vi är väl inga okristnade eller illgärningsmän heller. Gud ske lov har vi levat vårt liv utan att behöva döda någon, ja inte ens haft en tanke däråt... Må den himmelska härskarinnan rädda och bevara oss... Vad tror ni egentligen!

— Nå, vad tror du egentligen tågkatastrofer kommer sig utav? Skru-

— Jag har inte ljugit sen jag född blev, inte nu heller, muttrade Denis och blinkade.

va loss ett par tre muttrar och du har katastrofen där!

Denis småler och plirar mistroget mot rannsaktionsdomaren.

— Nånå! Hela byn har ju sen flera år tillbaka skruvat av muttrar men har det varit någon urspårning... några dödade... Om jag skulle ha tagit bort räls eller, låt oss säga, lagt plankor över rälsen, nåja, i så fall skulle jag ha kunnat vräka tåget av rälsen, men det här... en ynka liten mutter. Isch!

— Men inser du då inte att det är med muttrarna som rälsen är fäst vid syllarna?

— Jo, det förstår vi väl... Men vi tar ju heller inte bort alla. Vi lämnar kvar... Vi går inte fram utan att veta vad vi gör. Vi begriper nog...

Denis gäspar och korsar sig.

— Förra året spårade ett tåg ur här i trakten, sa rannsaktionsdomaren. — Nu förstår man varför...

— Hursa, förlåt!

— Jo, jag sa att nu står det klart varför ett tåg gick av rälsen här i fjol... Jag begriper!

— Ja, därför är ni ju också bildade, för att kunna förstå, nådige herrar. Vår herre visste nog vem han gav förstånd... Där hör man ju också hur ni kan bedöma saker och ting, men se banvakten det är ju en tölp utan varje förstånd, bara tar en i hampan och drar iväg med

en! Du, bedöm saken, och först sen får vi höra. Anteckna även, ers högvälborehet, att han slog mej två gånger på munnen och i bröstet...

— Vid husundersökningen hos dej fann man ännu en mutter... Var och när skruvade du loss den?

— Vilken mutter talar ni om, den som låg inunder den röda kofferten?

— Var man hittade den hos dej det vet jag inte, bara att man fann den. När skruvade du loss den?

— Den skruvade inte jag loss. Den fick jag av Ignasjka, Semjons enögde son. Nu menar jag den som låg under kofferten, den andra som låg i släden på gården den skruvade jag av tillsammans med Mitrofan.

— Vilken Mitrofan?

— Med Mitrofan Petrov... Skulle ni inte ha hört det? Vi gör nät och säljer dem till herrarna. Till ett sånt nät går det åt många muttrar. För varje nät får man räkna med ett tiotal...

— Hör nu här! Artikel 1081 i strafflagen säger att den som uppsåtligen förövar skadegörelse på järnvägen, och denna kan försätta på denna järnväg kommande tåg i fara, och den skyldige visste att en olycka kan bli följden... begriper du? Visste! Men du kunde inte inse vad detta med muttrarna leder till... han dömes till förvisning och tvångsarbete.

— Naturligtvis att ni vet bättre... Vi är ju obildade människor. Vad skulle vi kunna veta?

Denis använde järnvägsmuttrar som sänke, när han fiskade.

— Du begriper alltihop! Du står här och ljuger, låtsas!

— Men varför då, broder? Fråga i byn om ni inte tror mej... Utan sänken får man bara löja och vad än sämre är, kanske nå simpå. Nej förresten, den tar man heller inte utan sänke.

— Har du inte nåt mer att berätta om mörtan? frågar rannsaktionsdomaren försmädligt.

— Den går inte till hos oss... Man kan ju släppa ut en sänklös rev med en fjärl på och få småkarp att nappa, men det händer heller inte ofta.

— Nåja, håll tyst nu!

Tystnad inträdde. Denis stod och bytte fot, såg på bordet med den gröna duken och blinkade häftigt, alldeles som om han sett inte mot bordets gröna duk utan stirrat rakt in i solen. Rannsaktionsdomaren skrev ivrigt.

— Kan jag gå nu? frågar Denis efter en stunds tystnad.

— Nej, jag måste sätta dej under bevakning och införpassa dej i fängelse.

Denis upphör att blinka, höjer sina buskiga ögonbryn och stirrar frågande på ämbetsmannen.

— Hur sa! Varför då? Ers högvälborehet! Det har jag inte tid med, jag måste till marknaden: ska ha tre rubel av Jegor för fläsket...

— Tig och stör inte!

— I fängelse! Om det hade varit för något skulle jag inte ha sagt något... men så här... jag lever ju ett hederligt liv... För vad? Jag har inte stulit något vad jag kan förstå och inte heller slagits... Om ni tvivlar på mej ers högvördighet kan ni då inte tro byäldsten... Fråga den obligatoriska medlemmen, nådig herre...

— Håll tyst!

— Det är också vad jag gör, muttrar Denis. Vi är tre bröder: Kuzma Grigorjev, Jegor Grigorjev och jag alltså, Denis Grigorjev...

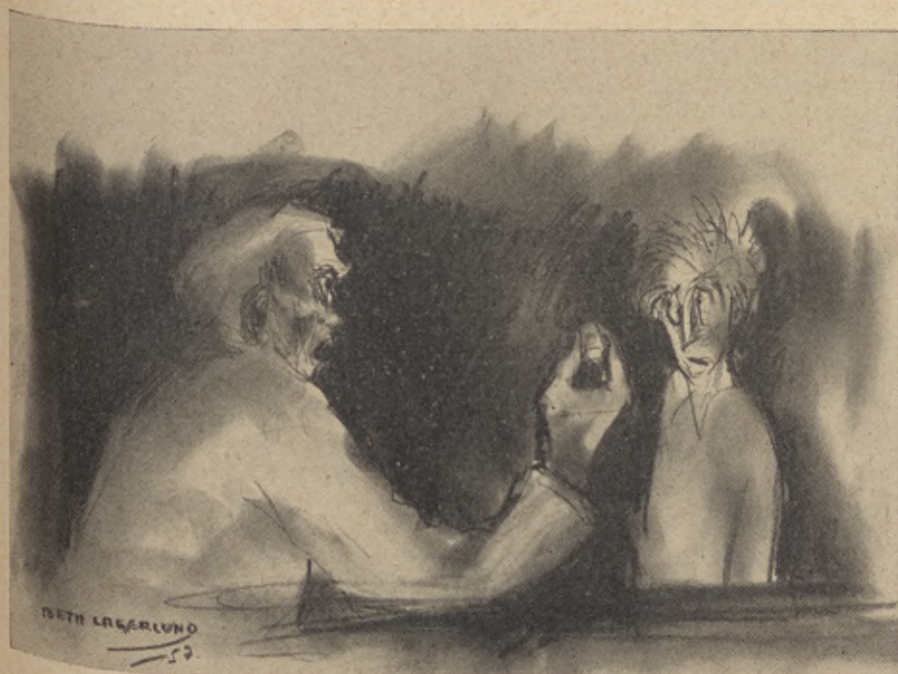
— Håll tyst! Hallå, Semjon! ropar rannsaktionsdomaren. — För ut honom!

— Tre bröder, brummar Denis, när två stadiga soldater för ut honom. Broder är inte ansvarig för broder... Kuzma betalar inte, men du, Denis, får svara... Domare! Den vördade herr generalen är död... annars skulle han ha visat er, domare... Man måste döma med förstånd och inte hur som helst... Om också till prygel, men i sak och enligt sitt samvete...

Ill.: Beth Lagerlund.

Schacklösning

Lösningen till problemet av A. Kraemer (Matt i 2 drag): Trots vits förkrossande övervikt i material kan tvådragsmatten framvingas blott genom ett raffinerat banningsdrag, nämligen 1. Tc8!, varefter vit på Kxg3 svarar med 2. Dc7 matt!

— Nå, varför skruvade du loss muttern, frågade rannsaktionsdomaren.

Kollegor emellan

Novell av

GUNNAR HÖRBERG

Jag minns honom sedan långt tillbaka. Han kom in till oss och ville låna en av våra lokaler. Benz sa: — Säger du det, med ett tonfall som om den andre hade sagt att det regnade, att det var soligt eller... kort sagt att det var likgiltigt.

Men han begrep ingenting utan fortsatte förhoppningsfullt, en smula idiotiskt. Och spelade på "kollegor emellan" och dylikt.

— Vad ska du med en lokal till?

Benz kunde vara obehaglig om han ville. Han skattade högt att driva med folk. I synnerhet med människor som han fann menlösa och dumma. De var ju rätt tacksamma objekt. Jag undrar, det har jag gjort rätt ofta förresten, vad han tänker nu när Snällman är uppe i smöret...

Han hette alltså Snällman (vilket inte behöver innebära att han var en snäll man, även om han kanske var det från början). Han var en rätt liten, smärt och förhållandevis välväxt man. Eller var det möjligen de välskurna, välsittande kostymerna som gav det intrycket? Hållningen var oklanderlig, gången spänstig...

...och då, den gången, var ansiktet dumt och förhoppningsfullt på ett sätt som en mops kan se ut

ibland, så som en man ser ut vilken inte hunnit skapa sig någon större uppfattning om människor av Benz natur... små hjälplösa lamm alltså. Likväl borde han då ha varit omkring trettio, trettiofem år. Nu är han omkring fyrtio. Men avsevärt förändrad i sätt och uppträdande.

— Jag skulle behöva den (lokalen) för vissa experiment, en del hopfogningsarbeten och delvis som tillfällig lagerlokal, en vecka... högst en vecka.

— Kan du betala? Benz kastade iväg ett muntert snett ögonkast till mig och såg sedan roat på mannen framför sig.

Det var naturligtvis en springande punkt.

— Tja, inte så värst mycket det måste jag medge. Jag ligger ute med en hel del, investeringar i uppfinningar, materialomkostnader och dylikt, det är råvarubrist och, ja, det är inte så lätt att komma igång...

Nej, nej. Benz såg ned i golvet medan munterheten spelade i honom.

— Vad är det för grejer, uppfinningarna?

— Nya konstruktioner i plast, egna idéer alltsammans.

— Så...

Jag antog mycket riktigt att Benz inte räknade på de där idéerna. Snällman var en godtrogen och naiv människa, totalt inkapabel till självständig verksamhet. Det var ungefär Benz' resonemang. Om jag inte minns fel hade Snällman då, för några månader sedan, slutat en förnämlig anställning i sin bransch. Det var tydligt att han försökte stå på egna ben... redan låg allt hans sparkapital ute (eller ännu värre: kanske hoplånade medel), sådant verkade inte solitt. Varken jag eller Benz trodde mycket på det där.

Men jag skulle nog i motsats till Benz ha räckt honom en hjälpande hand. Det är möjligt att det berodde på att jag var mindre affärsman än han. Han hyllade maximen att inte göra något för någon som inte kunde göra något tillbaka, nu, och i värsta fall, om denne någon var en betydelsefull person, senare. Men rent principiellt gjorde han inte någonting för den som inte kunde göra någonting tillbaka.

Det kunde inte Snällman.

— Dricker du te med oss? sa Benz med ett inbjudande leende. Samtidigt utnyttjade han mannens underläge och föreslog honom att köpa bullar i mjölkbutiken intill.

Bullarna fick Snällman betala. Och i den tron att han skulle komma i bättre förhandlingsläge knorrade han inte.

Vi hade möjligheter att koka te i ett litet rum längst in. Och där slog vi oss ned för en liten siesta. Jag minns mycket väl hur Benz häcklade Snällman. Men karlen måtte varit otroligt dum ty han begrep ingenting. Och även om han begrep något så gick den finaste och mest svidande ironin till all lycka honom förbi.

Bland sina vänner uppfattades Benz som en dynamisk personlighet. Han var då en trettiofemårs karl, av meddellängd. Mörk med pigga intelligenta, bruna ögon och ett satyriskt skälmskt skratt som han slösade med. Han ansågs också för att vara en skicklig affärsman... jag tror att man hade fel härvidlag. Han var omtyckt för sitt väsen (men det tror jag han var ovetande om), i andra hand för sitt sätt. Fräcka människor blir lätt populära därför att de ger sken av att äga en säkerhet som de egentligen inte alls äger.

Jag tror att det var ytterst få som såg att Benz var en rädd människa. Vad han än hade råkat ut för tidigare i livet så höll han nu stenhårt om det som var i hans ägo, kanske

Snällman stod i dörren och tummade sin hatt...

var det häri hans begränsning som affärsman låg. Det är möjligt.

Om Benz i mångt och mycket visste hur han skulle ta sina medmänniskor och spela ut dem mot varandra, så visste Snällman i gengäld mycket litet om det. Snällman betraktade man som ett underligt ofarligt kryp. Inför Benz kände folk ofta beundran som grundade sig på respekt. En del gillade honom som en trevlig lustigkurre. Andra, ett fåtal, tyckte rent ut att han var en pajas.

Vi drack te i ett litet rum längst in

— Du skulle gärna få låna ett av rummen. Men tusan! Han rynkade pannan och drog bekymrat ihop ögonbrynen. Vi har ju... han tittade på mig och blinkade med vänster öga, det öga som Snällman inte kunde se... Bardings just nu. Sablar, han skakade på huvudet och gjorde ett sissande ljud med tänderna och läpparna, det tar allt utrymme.

Men fan glimmade uppenbart igenom när han tittade under lugg på Snällman.

— ... En vecka, sa denne hjälplöst.

— Ja, vad skulle du själv göra? Varför försöker du förresten inte med Grots? Snällmans tidigare arbetsplats.

— Aldrig! sa han med eftertryck och verkade för första gången ordentligt förolämpad.

Just nu när jag tänker på det minns jag Snällman ännu tidigare, då han var beredd att ta steget rätt ut och sluta sin anställning. Något som för hans del måste ha varit väldigt svårt, som sådana saker ofta är för små människor. Jag tror att han nämnde något om att han hade ett litet startkapital. Och jag uppfattade det som ett tecken på dåligt omdöme, åtminstone just då, att han frågade mig till råds i saken. Senare har jag förstått att han inte lyssnade särskilt uppmärksamt på svaret. Och hur detta än hade varit så är det uppenbart att han gick sin egen väg.

Varken Benz eller jag hade en aning om det då.

— Grots skulle kunna hjälpa dig en hel del.

— Aldrig! Små röda fläckar trädde fram på Snällmans kinder. Precis sådana som visar sig i en astenikers ansikte innan han får ett utbrott.

Men Benz visste exakt hur långt han kunde gå.

— Inte? sa han och satte upp ett frågande, oskuldsfullt, ja, häpet ansikte, som vad äktheten beträffar låg fullkomligheten nära. Han höjde de mörka ögonbrynen så att de bildade ett par höga bågar över ett par undrande, bruna ögon, men det ryckte i mungiporna. Jag trodde annars att de hade gott om utrymme?

— Det är möjligt, sa Snällman irriterat.

— ... Och att de skulle hjälpa sin före detta...

— Då vill du alltså inte hjälpa mig då? Med en hjälptemodig an-

(Forts. sid. 23)

MORALISK CHOCK I BOUSBIR

Vi har fått en god vän här i stan, Rose och jag. Grabbarna på torget kallar honom Khalifa.

Fast inte är han nån kalif. Han har växt upp i Paris och säger själv att han nu är hemma på semester. Han går i grå bomullsbyxor och älskar färggranna yankeeskjortor men låter håret växa som vanligt folk — det är bara den tunga orientaliska blicken och den olivtonade hudfärgen som skvallrar om ursprunget.

Han är en bjässe på nära två meter och lär försörja sej som guide i vardagslag. Han kallas Tarzan av en del också — förmodligen inte utan skäl.

Första gången vi såg honom satt han på nattbaren på vårt hotell och så bjöd han på aperitif trots att han själv bara drack kaffe — han dricker nog annat också men inte på hemmaplan. Sen har vi träffats då och då — han visar oss stan och när jag själv inte har tid får Rose gå ensam med honom. Han har mitt förtroende.

Att byta kvinnor

Khalifa är inte av riktigt samma sort som de övriga här på arabtorget, nämligen. Flera gånger har jag försökt bjuda honom på något som erkänsla för alla tjänster. Han avböjer alltid artigt men bestämt:

— Tack så mycket. Men Madame och Monsieur är främlingar. Jag är hemma på semester. Får jag då inte betrakta er som mina gäster? Åjo —

Och då kan man inte streta emot längre. Khalifa är en hjärtats adelsman på sitt sätt. Annars finns det riktig adel i Marocko också — dom tror sig härstamma från profeten Mohammed och kallas cherifer. Vi har naturligtvis mött en sån också, en dag när termometern dallrade på 40 plusgrader och Atlasbergens snömassor glittrade i söder.

Han hade ett långt namn med alla pilgrimsändelser och hans ansikte skvallrade om umgänge med lasternas gudinna. Han tog oss under skuggan av sin burnus redan andra dagen i almoravidernas röda stad under jacarandaträdens blåa blommor. Han bjöd oss hem också. Han bodde furstligt med en massa tjänrinnor — eller kanske var det hans fruar? — och all älskvärdhet var visst av finaste societetsmärke.

En berättelse från Marrakech

av

INGEMAR HAMMAR

Men när han ville lära oss äta med fingrarna och röka opium och dessutom tyckte att vi skulle byta kvinnor, då stegrade vi oss.

Han hade alltid önskat sig en svenska som partner för livet, sa han. Och när vi frågade varför:

— Dom kan säkert arbeta tyngre än våra. De är så långa och ser så vältränade ut.

Vi påpekade stilla att skiljaktigheterna i livsåskådning var väl stora och beredde oss att gå. Han verkade inte ädel längre. Möjligen berodde det på den förlorade arbetskraften.

"Epicentriskt" måleri

Det är inte bara araber vi möter på de rödjordiga torgen. På ett trottoarkafé häromdagen kom en liten gråhårig, vilt gestikulerande herre med pincené på en blårod näsa rusande fram till oss. Samtidigt vräkte han ur sig hela kaskader av besynnerliga ljud, som vi till slut lyckades definiera som mycket brutna svenska ord och meningar

Han var fransman och målare och hade utställt i Sverige och var hjärteglad att få tala svenska, som han kallade det. Han hade också fått reda på att jag skrev i tidningar och beställde därför lite förhandsreklam för sin person och konst i fall att han skulle komma till Sverige en gång till! När jag påpekade att den svenska pressen inte fungerar riktigt som den franska i korrupsionshänseende, utvecklade han en flödande vältalighet som är mindre vanlig i målarnas ganska tystlåtna skrå.

Men monsieur Lurs (vi kan kalla honom så) var ingen vanlig målare. Han hade gjort två uppfinningar i konsten som visserligen inte stockholmskritiken begripit sig på men som skulle krossa alla tidigare "ismer".

Första uppfinningen var det "epicentriska måleriet". Förstod vi rätt bestod det i att man fixerade blicken i mitten av motivet, och där fick blicken stanna kvar under arbetets

gång, varunder han målade som han såg motivet, dvs. skarpt och fintecknat i mitten och suddigt mot kanterna.

— Präcis såm ögatt opfatarr Naturänne, Monsieur!

Vidare var han nån sorts världsmästare på freskomålning, han kunde måla kilometervis om dan — men nyheten var att han kunde måla fresk på cement! Och på cement — helst svensk sådan — tänkte han måla "epicentriska" motiv till döddagar. Även Monsieur Lurs älskade Sverige...

Han kom förresten uppsläpande med hela kollektionen. Ingenting märkvärdigt tyckte vi, om man undantog den skarpa färgklicken mitt i alla tavlorna och att de blev suddiga mot kanterna. I övrigt var det habil konsthandelskonst med dragning åt hötorg.

Men nu har målaren Lurs rest sin väg i sällskap med de 200 "epicentriska" konstverk han hann måla ihop under sina tre veckor i Josef ben Tachfins gamla ärevördiga stad. Frid vare med honom och måtte han som konstförbättringsingenjör finna lycka där han drar fram.

Svarta och vita prostituerade

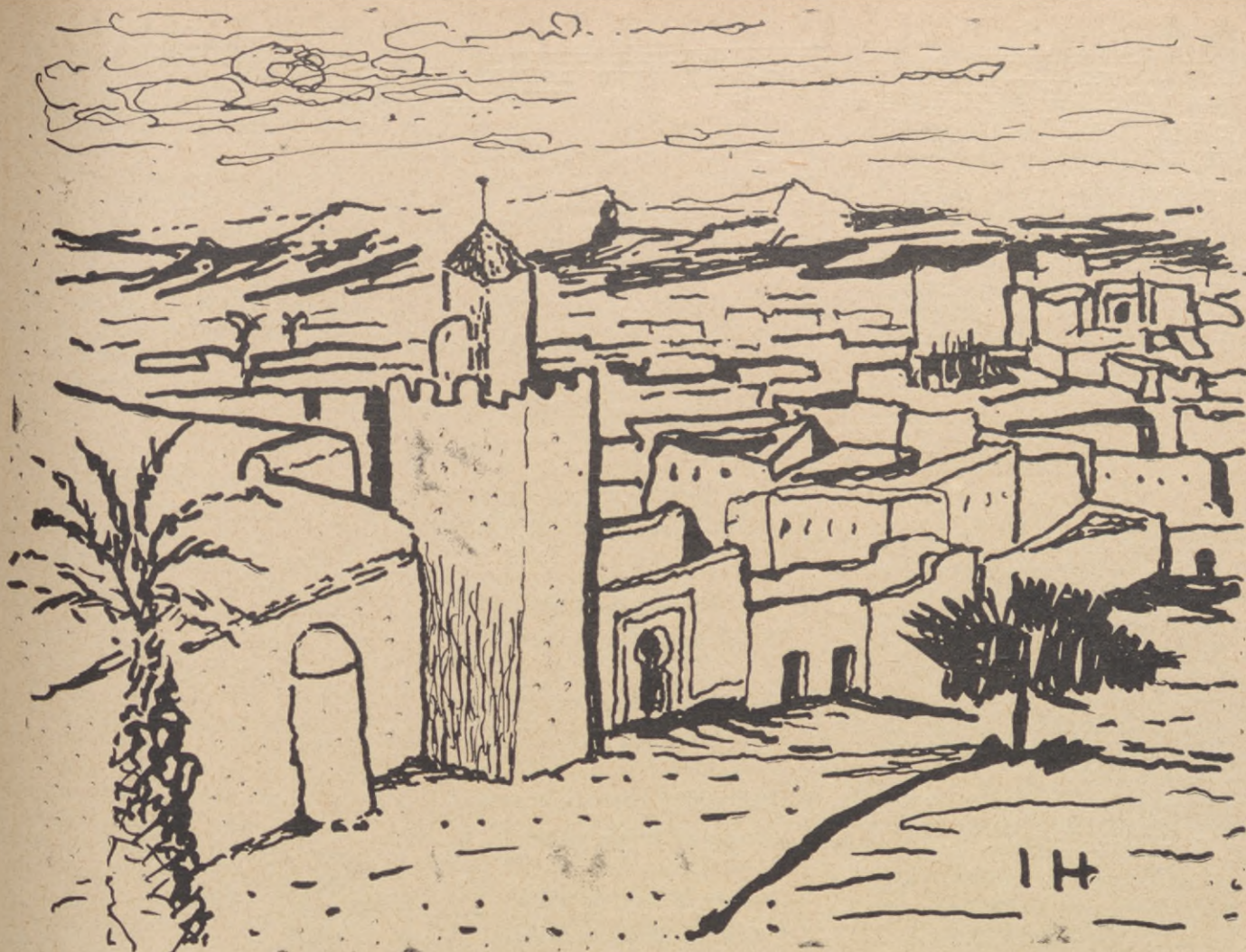
Och så är bara hederlige Khalifa kvar igen.

En kväll tar han med oss till de offentliga kvinnornas kvarter — stans gemensamhetsharem, uppfostringsanstalt och fattigvårdsinrättning för kvinnor. Och samtidigt en erotisk välgörenhetsinrättning för främlingslegionärer och soldater i största allmänhet samt hela det övriga folket.

Och slutligen en rätt lukrativ affär för alla "mammorna".

"Kvarteret" i Marrakech saknar jämförelser. Det är heltigenom exotiskt: ett vältrande hav av halvnakna, krälände, ålande kvinnor från vitaste vitt till senegalnegressernas blåsvarta hudfärg. Deras oartikulerade strupljud studsar mot väggar, fångas av mörka prång, ekar mot kvarterets torg och stiger som en blodröd ljudtyfon mot den djupblå nathimlen med palmernas silhuetter.

Kvinnorna är mer eller mindre vilda. Visst knallar polisen regelbundet genom "Bousbir" som an-

En vy från Marrakech

ordningen kallas, men t. o. m. polisen kan ha svårt att klara sig ibland.

200 kärleksprästinor

Och så plötsligt — ett par sekunders absolut tystnad i larmet. Sen ett ramaskri som är fruktansvärdare än allt fruktansvärt.

Kvinnohorden har upptäckt att Rose, en kvinna som de, går klädd i byxor. Byxor! Byxor på en kvinna är enligt arabiska begrepp smutsigt, syndigt och — ja, omoraliskt!

Och så gör moralen chock i Bousbir, kärleksprästinornas genomprostituerade helgedom.

Kvinnorna tränger på, naglar och tänder närmar sig, uppspärade ögon lyser i raseri och dunkla drifter. Polisen är borta och tvåhundra rasande kvinnor står färdiga att slita sönder den otrogna vita hyndan som vågat sig in i Bousbir med manskläder på kroppen.

Då går ett skarpt tillrop rakt genom kvinnovrälet, det hörs som ett kommandoord. Och där står Khalifa med två fingrar mot himlen. Kvinnorna tystnar, blir villrådigas och drar sig skamsset in mot gator och dörrgluggar. Vi vandrar skyndsamt ut genom porten (där står polisen) och hem till hotellet.

När vi kommit en bit frågar jag Khalifa:

— Men — vad sa du egentligen?

— Allah I chouf! svarar han och ler med guldtänderna. Det betyder så mycket som att "Gud ser er!"

— Va'? Men — kan sånt göra verkan på dom där... dom där...?

— Visst! svarar Khalifa. Som kärlekens prästinor måste de se till att leva obefläckade och värdigt. Vår religion fäster stort avseende vid de offentliga kvinnornas moral.

— Fast — tillägger han — det där med byxorna var ju synd. De blev så chockerade...

Vi går och funderar på detta sedan vi skilts från Khalifa, Rose och jag. Jag tror vi båda har en känsla av att stjärnorna i kväll lyser starkare än vanligt över gycklarna på torget Djemaa-el-Fna.

III.: författaren

● DNTC-UTTALANDE...

(Forts. fr. sid. 4)

Samhället har i förebyggande avsikt pålagt dem som drabbats av tuberkulos starka förpliktelser, och de nordiska tuberkulosförbunden finner det naturligt, att dessa krav uppfylles, men vill samtidigt understryka, att samhället bör kompensera dessa inskränkningar i den sjukas personliga frihet med garantier för den levnadsstandard, som ur hälsosynpunkt är nödvändig för de långvärigt sjuka".

Sländan och skyn

- Vart ska du hän du vita sky?
Förlåt en frågvis slända!
- Till nästa socken nästa by
och längre bort törhända.
- Men varför dröjer du ej kvar
hos oss på ängen gröna?
- Jag seglar blott dit vinden far
och längre bort min sköna.
- Farväl då sky! Och hälsa gott
till fjärranängens slända!
- Farväl! Farväl! Nu har jag brått!
Men jag ska återvända!

Helmer Grundström

● KOLLEGOR...

(Forts. fr. sid. 19)

strängning bröt Snällman av honom och försökte få samtalet in på ett annat spår.

Benz gav mig ett uppmärksamt ögonkast.

— Vill, vem har sagt något om vill...? Herregud, vem skulle inte vilja? Han log sitt skälmska leende. Det leendet som Snällman inte kunde förstå, som han inte ägde förut-sättningar att förstå. Det är klart att jag vill, men tja, han ryckte på axlarna, det går bara inte, helt enkelt.

Det var naturligtvis aldrig meningen att Snällman skulle få låna någon lokal av Benz.

När den lille mannen lämnade oss var han sårad och nedslagen av den anledningen. Jag misstänker att han inte var övertygad om Benz' goda vilja att hjälpa honom. Däremot visste han nog inte om att Benz hade hycklat, ja, rentav drivit med honom. Det är sådant som kan få en att falla offer för illusionen, att hans senare framgångar skulle bero på att affärsvärlden i huvudsak befolkades av ärliga individer.

Jag minns honom när han stod i dörren, med regnrock av hög kvalitet på armen, tummande sin hatt, med det kortklippta, slätkammade slickade håret struket till en oklanderlig snörrät sidbena (han såg alltid ut och luktade som om han nyss kommit från frisören). Och jag minns, eller rättare sagt, jag anade hur han trevade efter ord som skulle göra honom rättvisa, ge honom upp-rättelse, i den mån det nu behövdes (för något som han sedan också verkligen visade att han hade). Och längst inne i honom tyckte jag mig skymta en viss stolthet över att ha varit Benz' gäst och att ha blivit behandlad med kollegial aktning... (vilket uppenbart var ett misstag).

Jag minns inte vad han sa, om han sa något. Och sa han något, så är jag övertygad om att det var tvärt- emot det han ville ha sagt.

Benz skakade på huvudet som om han just konfronterats med en dåre.

— Herregud, sa han.

Nu är han sedan en tid uppe i smöret, god för en miljon. När jag träffade honom senast för några år sedan var han mycket ivrig i sina försök att pracka på mig en för-månlig agentur, vilket bevisar att

TICK-SKRATT

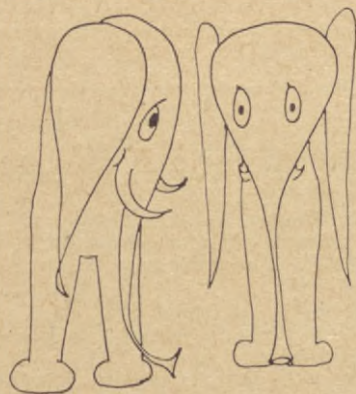
TICK

— Tänk dig bara att vara John Blund och aldrig själv få en blund i ögonen.

TICK

— Härlig binäring!
— Riktigt bigott!

— Den här gången fick du i alla fall lång näsa!

han trodde mer på mig som affärsman än jag gjorde själv och vad som var i överensstämmelse med sanningen.

Han var ganska välvilligt inställd. Utan anmärkningsvärt skryt visade han mig runt i kontors- och butikslokalerna.

— Hur går det för Benz nu för tiden? frågade han.

— Jag vet inte, svarade jag. Jag har inte hört något ifrån honom på länge. Det bar mig emot att säga att Benz hade brakat ned. Han hade inte gjort konkurs. Men han var, nåja, tämligen ansträngd och lugg-sliten.

— Ja, Benz är en man som kommer att gå långt. Han är skicklig, mycket skicklig.

Jag förstod plötsligt att det skulle vara förenat med stora svårigheter att få honom att ändra uppfattning.

Ill.: Gösta Kriland

● NYUTKOMMEN...

(Forts. fr. sid. 6)

dogörelsen för hur man ansöker om pension och hur pensionsmyndigheterna är organiserade. Stycket om pensionsstyrelsens invaliditetsföreläggande verksamhet — dess sjukvård och omskolningsbidrag — är kortfattat men har speciellt intresse för partiellt arbetsföra.

Huvudvikten i pensionskapitlet är emellertid lagd på ålderspensionen, och det som sägs om invalidpension och sjukbidrag skulle man gärna önskat mera utförligt.

Boken rymmer också en koncentrerad redogörelse för planerna på en allmän tjänstepension. Såväl 1955 års förslag som direktiven till 1956 års pensionsberedning kommenteras objektivt och sakligt.

*

I avdelningen om socialhjälpens förklarar nyheterna i den nya socialhjälpelagen, vilken Status tidigare redogjort för. Detta kapitel är lämpligt för alla, som vill skaffa sig en lagom populär orientering om den gamla fattigvårdslagens efterträdare. Själva lagtexten saknas dock (liksom i övriga kapitel) och skall man använda Höjers handbok i praktiskt socialarbete, måste den i regel kompletteras med denna text.

Nämnas kan, att varje huvudkapitel försetts med utförliga litteratur-anvisningar.

Som helhet är Höjers nya bok en kunnig och korrekt redogörelse för socialhjälpens och de olika socialförsäkringarna. Materialet är väl disponerat, och stilen är ledig och lättläst.

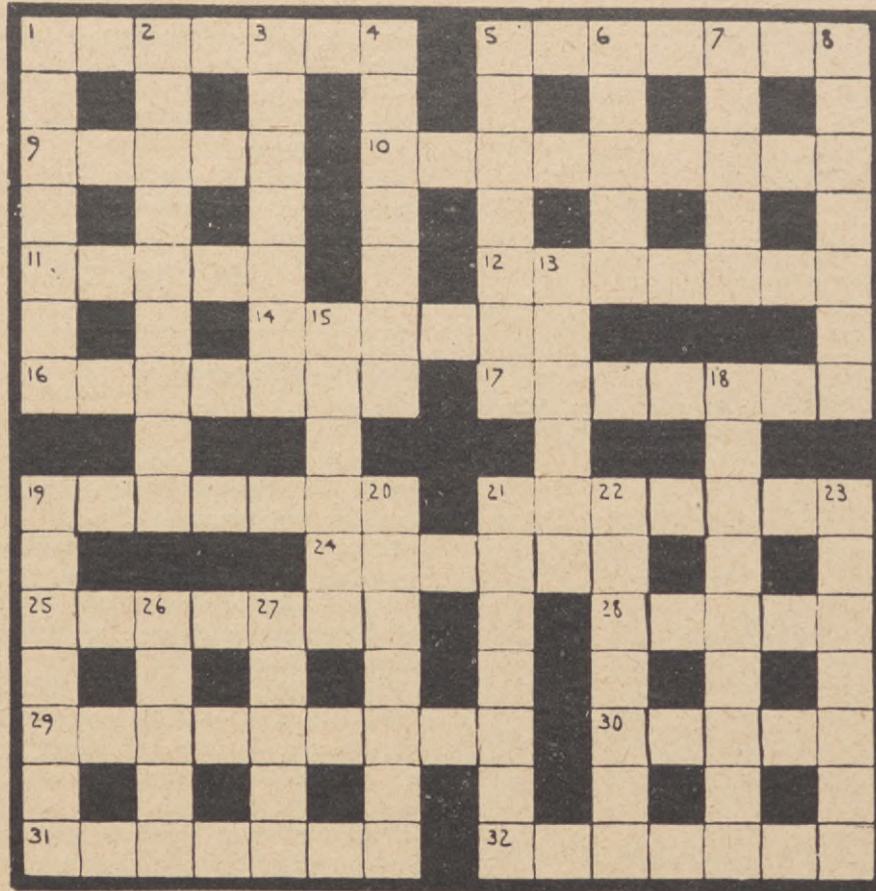
A. R.

*

KARL J. HÖJER:

Socialförsäkring och socialhjälp
Norstedts förlag. Pris kr 18:50.

KORSORD nr 7

måste tävlingsförsändelse vara märkt "Korsord nr 7". Glöm ej att tydligt ange namn och adress! Två priser, ett på tio och ett på fem kronor utdelas. Lösning och pristagarnas namn kommer i oktobernumret 1957.

Lösning till korsord nr 5

VÄGRÄTT: 1. Respass. 5. Schwung. 9. Kläpp. 10. Novis. 11. Belånad. 14. Tillopp. 16. Uppslag. 18. Åra. 19. Smala. 20. Swingrytm. 22. Ilion. 23. Korea. 25. Press. 27. Gärdskar. 30. Aktat. 32. Lya. 33. Danmark. 35. Lodrätt. 37. Närsynt. 38. Grand. 39. Yxlån. 40. Resolut. 41. Askunge.

LODRÄTT: 1. Rakitis. 2. Smäll. 3. Alpborg. 4. Stalp. 5. Skonummer. 6. Hundpli. 7. Urval. 8. Gäsögon. 12. Epark. 13. Apa. 15. Långsam. 17. Saltkar. 19. Stråt. 21. Yogakraft. 24. Adlon. 25. Podager. 26. Skandal. 28. Sydtyisk. 29. Lutande. 31. Trä. 34. Nyans. 35. Lycka. 36. Ävlan.

Pristagare: 1:a pris à 10 kr: Carl Davidsson, Spannmålgatan 1, Göteborg. 2:a pris à 5 kr: Nils Larsson, Dala, Askeröd.

● LÄGMÅLT BUDSKAP ...

(Forts. fr. sid 6)

materialet: Människan, den lidande och hjälpsökande. Det är dock främst *henne* det gäller och det är inte alltid hon har kraft nog att göra sin röst hörd — hon 'låter det vara' i sin orkeslöshet. Hon kan bringas till en känsla av total maktlöshet och övergivenhet, om atmosfären är laddad av det löpande bandet".

"Patienten är kanske 'ett bukfall' eller 'ett strumafall'. 'Tarmvredet har kommit' eller 'magblödningen är här nu', kan det heta."

"En av våra mera kända läkare lär en gång ha yttrat något om 'att patienterna bör behandlas lika gott som kunderna på ett förstklassigt varuhus, där kunden alltid har rätt'. Jag tycker det låter både förnuftigt och trevligt."

Fru Bergman-Larbys stil är inte artistiskt driven, men den flyter ledigt och lättläst — den är välvärdad. Och hennes bok är en öm och spröd bok, en lågmäld bok. Den är både uppriktigt och gripande.

MARIE-ANNE BERGMAN-LARBY:
Men ändå lycklig...
J. A. Lindblads förlag. Pris 7 kr.

Namn o. titel: .....

Adress: ..... Postadr.: .....

VÄGRÄTA ORD

1. En fyrkant med vind i. (7)
5. Står stadigt på kaj. (7)
9. Som ett rinnade vatten. (5)
10. Försmädligt. (9)
11. Har en sval syrlighet i smaken. (5)
12. Där enligt skalden segern själv blev ett nederlag. (7)
14. Fattigare. (6)
16. Gammal i Bacchi gåle. (7)
17. Annan folklig benämning på pippi. (7)
19. Har en icke önskvärd utlänning att motse. (7)
21. Det röda krönet, eller hur, på odalmännens väckarur. (7)
24. Mindre vetande. (6)
25. Mitt i gatan. (7)
28. En som "drager tungans svärd och bestiger vältalighetens gångare". (5)
29. Djursholm. (9)
30. Monark i gammal stil. (5)
31. Ett mildt medel mot s. k. hårt liv. (7)
32. Mer kan man inte få. (7)
3. Gråskägg på grön kvist. (7)
4. Här finns cementfabrik, kalkbruk, flygindustri. (7)
5. Nazisternas tecken i Ungern. (7)
6. En framtand saknas i överkäken. (5)
7. Ett liv i en enda cell. (5)
8. M. (7)
13. Beredes av lappar. (6)
15. I regel mindre än vad man anser sig behöva. (6)
18. Man är överens om att framtidens rymdskepp till månen eller Mars måste ha denna skapnad. (9)
19. Gör stubben medgörligare. (7)
20. Som bistert allvar för kor och kalvar det må betraktas att de ska —. (7)
21. Högsta form av ofrihet. (7)
22. En tanke i effektiv formulerings. (7)
23. Är flottans uppgift. (7)
26. Bellmans luta. (5)
27. Ofta efter personligt sammanbrott. (5)

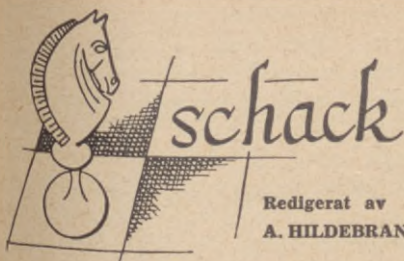
Tävlingsregler

Lösningar till korsord nr 7 skall vara Status' redaktion, Postbox 4149, Stockholm 4, tillhanda senast den 5 sept. 1957. För att komma med i prisbedömningen

LODRÄTA ORD

1. Har julgröten givetvis. (7)
2. Det klatschiga slutet på en oxes epilög. (9)

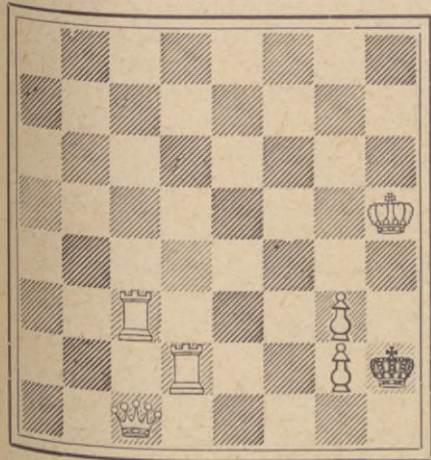

Redigerat av
A. HILDEBRAND

PROBLEM

av Dr Ado Kraemer
"Schwalbe" 1927

Matt i 2 drag

Miniaturtvådragaren ovan är ett sällsynt lyckat exempel på s. k. baning. Därmed har vi redan avslöjat för mycket, men även det återstående kan vara njutbart. Lösningen återfinns på sidan 17.

EN NY VÄRLDSMÄSTARE

har schackvärlden fått för någon månad sedan. Det är ryssen Vassilij Smyslov, som i en VM-match i Moskva lyckades detronisera sin landsman M. Botvinnik.

Vassilij Smyslov vid schackbrädet

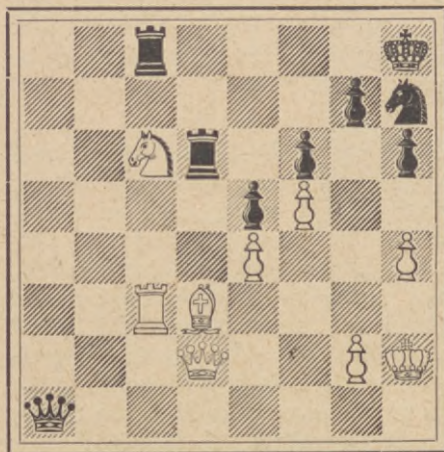
Den nye världsmästaren är 36 år gammal och delar sin tid mellan sång och schack. Hans schackliga karriär är lysande även om hans spelstil är mera effektiv än lysande. Han tillhör nämligen den

strikt positionella spelskolan, som inte tjuvar schackdyrkarna på samma sätt som t. ex. världsmästaren Aljehins en gång så glansfulla kombinationsfyrvärkeri. VM-matchen mot Botvinnik vann dock Smyslov mycket överlägset med siffrorna 12½—9½. Han vann 6 partier mot ex-världsmästarens 3.

PJÄSVINST GAV PARTIFÖRLUST

Vid en turnering i Breslau 1912 uppkom nedanstående ställning. De vita pjäserna fördes av den kände svenske schackmästaren O. Löwenborg.

Svart hade just spelat Td4—d6 med den tydliga avsikten att erövra vits springare och väntade sig förmodligen en snabb utdelning i form av en etta i turneringstabellen. Men det går inte allti dsom man beräknar...

O. Löwenborg

Den hotade vita springaren drog sig dock plötsligt undan lämnande sitt torn på c3 i slag.

1. Sc6—e7!	Da1×c3
2. Se7—g6†	Kh8—g8
3. Dd2—a2†	—

Det korta dramat är avslutat — svart blir matt i tre drag. Skulle svart i stället ha spelat 1. —, T×c3, så följer:

2. Se7—g6†	Kh8—g8
3. Ld3—c4†	Tc3×c4
4. Dd2×d6	Da1—a7
5. Dd6—d8†	Kg8—f7
6. Sg6—h8 matt.	

Ett trist öde för svart med sin materiella övervikt.

● MÄNNISKOFETT ...

(Forts. fr. sid. 9)

långt större framgång. Då apotek upprättades i Helsingör 1582 förbjöds stadens köpmän att handla med kryddor och örter. Apotekaren i Köpenhamn fick av Christian II år 1544 ensamrätt att tillverka claret, ett slags söt saft, troligen också rätt att göra likörer och akvavit.

I praktiken blev 1500-talets apotek en sorts spritmonopol, och detta

redan av det skälet att inga andra än de kunde destillera brännvin ur vin.

Apotekarnas krav på monopol inom konditoribranschen höll i sig ända fram på 1700-talet. Det hände att apotekarna insände klagomål mot dem, som lärde ut konsten att baka sockerbröd och insylta frukt. I Norden skulle alltså det givande konditorimonopolet hållit i sig mycket länge, men på 1600-talet torde dock även sockerbagarna ha skaffat sig ett litet svängrum för sin hantering.

Läkemedel förfalskades

Men om apotekarna klagade på inkräktare i yrket, så klagade både patienter och läkare på apotekarna. I första hand beskyldes de för läkemedelsförfalskning, i andra fall för ockrarpriser. I Frankrike påstod man att apotekarna hade flera från från hjortens hjärta än det fanns hjortar i landet — med andra ord, benen var förfalskning. Andra beskyllde apotekarna för att plocka vad ogräs som helst och sedan skriva sköna latinska läkemedelsnamn på örteburkarna. Det kunde mycket väl hända, så sades det, att ogräset som plockats i köksträdgården plötsligt blev förklarat vara en ytterligt sällsynt ört från den fjärran orienten — med priset anpassat där efter.

De gamla apoteken var mycket mystiskt inredda. I taket hängde vanligen en krokodil eller något annat märkvärdigt djur, som framkallade vördnad och häpnad. Det gav apoteket en särskild atmosfär av mystik, som också ingick i terapin. Längs hyllorna var sedan uppsatta burkar, askar och lådor av alla upptänkliga slag, alla försedda med latinska läkemedelsnamn.

Latinet ingick också i apoteksmystiken. Låter det förresten inte långt pampigare och förtroendeingivande att läsa namnet Taraxacum officinale på apoteksburken än det enkla maskros. Det är med den växten som med många andra, som brukades i äldre tid. Man har glömt bort den för allt det märkvärdiga och osmakliga som äldre tiders apotek förde och glömmet att bland allt det galna också fanns mycket som stått sig genom tiderna. Nämnas kan kinin, som infördes från Nya Världen redan på 1600-talet och sedan dess räddat otaliga människoliv.

● NY SOCIALVÅRDS...

(Forts. fr. sid. 4)

andra förbundsfrågor med anföranden av förbundsordföranden, riksdagsman Sigfrid Jonsson, kamrer Einar Hiller och ombudsman Ture Edbom, ledamot i förbundsstyrelsen. Härvid diskuterades bl. a. det betydelsefulla förslaget till den kommande kongressen om att vidga medlemsunderlaget för förbundet, så att även andra patienter vid sanatorier och lungkliniker än tbc-sjuka skulle kunna vinna medlemskap i organisationen. Det gäller bl. a. patienter med silikos och lungcancer.

Socialvårdskursen samlade ett 50-tal deltagare.

● DE DEMOKRATISKA...

(Forts. fr. sid. 7)

kopress. De gav den stora okända världen i sina glimtar, skapade romantik i den trista vardagen och gav näring åt människornas längtan och drömmar.

Den kolorerade veckopressen, alla folkbildares och professionella litteraturälskares hackkyckling, går i viss mån i samma stil som skillingstrycken. Det är undersköna jungfrur, stor kärlek, ädla hjältar och nattsvarta bovar — låt vara överförda till nutidens vardagsmiljö — det går alltid den gode väl och den onde illa och slutet blir för det mesta gott. "Förljugen romantik", fnyser de ansvarsmedvetna och talar om samvetslösa kapitalister som fördomsfritt förtjänar pengar på den utvecklade folksmaken. "Människorna vill ha det på det här sättet och det ligger väl inget brottsligt i att ge dem vad de vill ha, bevisa att de vill ha något annat och vi ska ge dem det" försvarar sig veckopressförläggarna.

Efter temat det går alltid väl för den rättfärdige och åt pipan för den orättfärdige, att godhet och skönhet förenas, arbetar även en stor del av den religiösa litteraturen. Man behöver bara gå till sådana, åtminstone tidigare, och enligt många biblioteksmän och bokhandlare fortfarande efterfrågade författare som Leonard Strömberg och Runa för att bli förvissad om den saken.

Vad söker då genomsnittsläsaren i tidningar och böcker frågar man

sig och svaret blir: avkoppling, spänning och näring för sina dagdrömmar, som innesluter det godas seger, liktydigt med att han eller hon klarar sig bra i kampen för tillvaron.

Ge människorna riktig läsning som inte undviker tillvarons problem, upplyser den i en gyllene dimma eller bibringar dem en fatalistisk tro på det godas och skönas seger i alla stycken. Sätt in människorna i deras vardag, i deras kamp för tillvarons segrar och nederlag och hjälp dem till att lösa sina problem i stället för att fly från dem. Tidningen och boken är till för att upplysa och utveckla och inte för att förfäa och fördumma, och den litteratur som inte har det målet är strängt taget onödig, heter det från bildningsentusiasternas sida.

Till varje någorlunda välmöblerat hem hör en någorlunda välfylld bokhylla, på många håll en skrytmöbel i finrummet, på andra en nödvändighetsartikel. Tidigare fylldes den med våra klassiker i skinnband köpta på avbetalning från något malmöförlag, och ägaren vågade knappast ta i de fina böckerna annat än på söndagarna då han var någorlunda vältvättad och finkläd.

Idag har bokhyllan kommit mera i centrum och detta är till stor del folkböckernas förtjänst. Folkboken är prisbillig, man vågar ta i den, man törs låna ut den och den förefaller inte på samma sätt avskräckande högtidlig som skinnbandsboken. Det är nutidsförfattare som behandlar miljöer och problem som man känner igen, som inte ger associationer av långa, tråkiga undervisningstimmar i folkskolan där man kunde riskera att få Tegnér i bakläxa då man inte läst på ordentligt.

FIB, Tiden, Vingförlaget, BFB och allt vad de nu heter har utfört en aktningvärd kulturgärning då de lyckats upphäva den högtidliga klangen kring begreppet "riktig litteratur" och fått folk att läsa den och att kunna läsa den med behållning. Litteraturen är inte längre en finrumsartikel utan en vardagsvara, allt fler upptäcker att spänning och avkoppling inte är förunnat endast veckopressen, Sigge Stark och därmed jämställda att kunna ge.

Någon skeptiker frågar sig kanske hur stor procent av de tusentals människor som köper folkböcker som verkligen läser dem. Det har blivit en modesak det där med att

skaffa sig böcker som med mycket annat, säger man. Troligen är det många som ställer boken oläst i bokhyllan och antagligen finns det många som i valet mellan Sigge Stark eller detektivmagasinet och folkboken hellre tar de förstnämnda, men att folkböckerna ökat antalet litteraturälskare är höjt över alla tvivel.

Att en välförsedd bokhylla inte direkt vittnar om innehavarens intellektuella standard vet man av erfarenhet, men han har i alla fall skaffat sig chansen till att höja sin standard om han får lust. I demokratins väsen ligger ju inte bara att folk får möjligheter till att inom rimlighetens gräns skaffa sig det de önskar, de ska även ha rätt till fritt val och inte påtvingas något mot sin vilja. Folkböckernas prisbillighet har för det första gett den litteratur som nämnes god möjlighet att på likvärdig bas konkurrera med annan litteratur. Läsarnas valfrihet har blivit större och om han sedan vill läsa god eller dålig litteratur eller ingen alls, det må vara hans ensak. Folkboken har i alla fall fyllt och fyller ännu en viktig uppgift när det gäller läsandets demokratisering. Att den fortfarande har en uppgift kan man bli förvissad om vid ett studium av förlagens upplagesiffror.

● 400 MILJ. ...

(Forts. fr. sid. 13)

Kronisk undernäring alltjämt ett problem

I avsnittet om världens försörjning med födoämnen heter det, att om också produktionsökning i förening med import och hjälp från bättre ställda länder kunnat hindra de stora hungersnödsepidemierna, så har man dock ännu icke löst problemet kronisk undernäring. Förbrukningen av livsmedel per invånare ligger i många av de mindre utvecklade länderna — som samtidigt är några av de tätast befolkade — lägre än den gjorde före det andra världskriget. Rapporten framhåller, att till följd av den starka befolkningstillväxten — 172 miljoner människor från 1951 till 1955 — blir en "dramatisk ökning" av produktionen av livsmedel nödvändig, om världens befolkning om t. ex. 25 år skall kunna livnära sig på samma standard som i dag.

Konvalescenthem

viktigt led för full hälsa

Rekreation — i rätt tid — i rätt miljö
minskar recidivriskerna

UTNYTTJA
DE LUNGSJUKAS
EGNA
KONVALESCENTHEM

Uppllysning:

DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

Kocksg. 15, Stockholm

Tel. 41 39 99

ARBETSGLÄDJE

Uppmätt och färdigförpackat material för flättnings-
arbeten av olika slag såsom kakfat, serverings-
brickor, blomkorgar m. m. Populära och lättsålda
modeller, begärliga på den öppna marknaden!

Rekvirera fullständig katalog!

Vårt arbetsmaterial tillverkas och förpackas av
sjuka och partiellt arbetsföra vid Arbetstränings-
verkstaden vid Värnhems Vårdhem i Malmö. Vi
vänder oss till sjukhus och vårdanstalter för att i
samarbete med arbetsterapien ge sysselsättning åt
sjuka och partiellt
arbetsföra.

Två exempel ur vår katalog

HOBBYMATERIAL

Pilgatan 9, Malmö

Tel. 163 94

Arbetslokaler: Värnhems Vårdhem, Malmö

BORÅS

BORÅS EXPORTAFFÄR

Köpare till
Järn- o. Metallsrot samt Textilavfall
Kråkeredsvägen 6 — Telefon 156 20
— BORÅS —

HÖÖR

VID BESÖK I HÖÖR, ät och bo på

Järnvägshotellet

God mat och gott kaffe — propra rum
Tel. 25

MALMÖ

Fråga alltid efter S:T KNUTS

Vatten och Läskedrycker
S:T KNUTS VATTENFABRIK
Malmö — Telefon 211 80

KÖP SOLSTICKAN

MALMÖ

Frans Bergströms Eftr.

Grönekatan 60, Malmö
Tel. 226 23, 157 30, 97 89 85

Tomater, Blomkål, Grön gurka
till dagens billigaste partipriser

BERNH. PERSSON GJUTERI

MALMÖ Tel. 836 25

Vår hypermoderna anläggning svarar
för en god kundtjänst

AB. KOLKOKS

Malmö, tel. 717 95 växel

Jeppssons Pälsvaruaffär

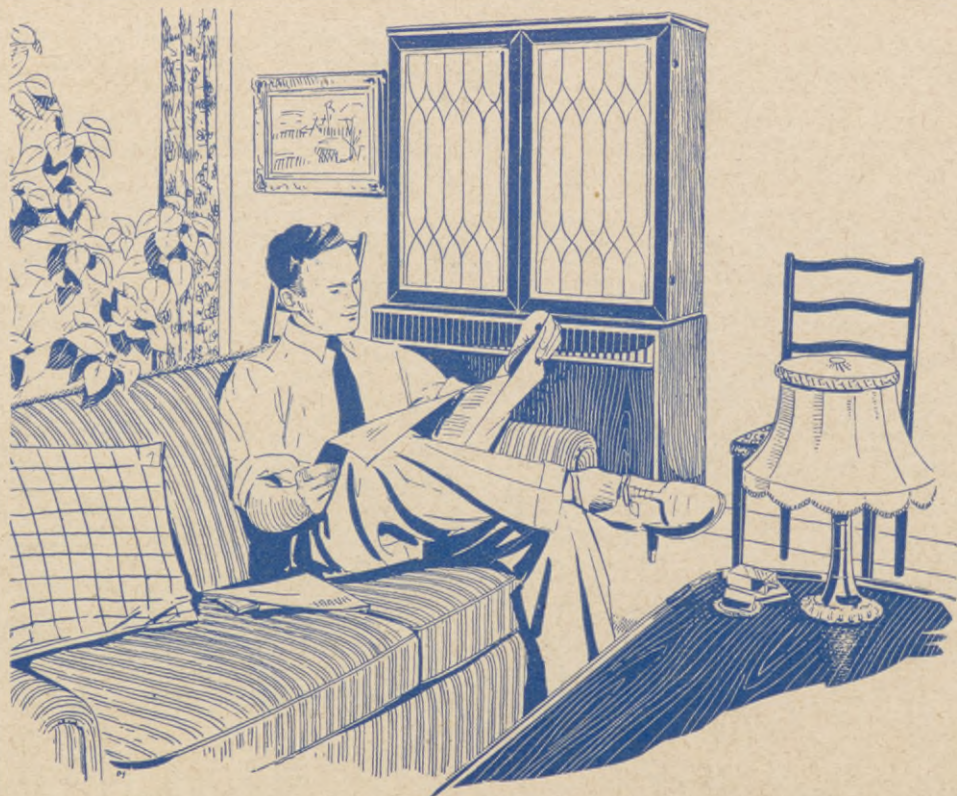
Möllevångsgatan 31 B, Malmö
Tel. 176 59

MALMÖ

ooo

STILFULLT
och
VÄLGJORT ARBETE

Humana priser

För allsidig heminredning

... Carneruds stora resurser som ger Er
möjlighet att under ett tak finna det
bästa från svenska och utländska möbelfabriker.
Ni är alltid välkommen till Carnerud –
med stora och små möbleringsbekymmer.

Specialavdelningar
för

MÖBLER

MATTOR

TEXTILIER

SÄNGKLÄDER

ARMATURER

Carneruds

GÖTGATAN 21

STOCKHOLM